

ENRIC IBSEN

ESPECTRES

DRAMA DE FAMILIA EN TRES ACTES

TRADUCCIÓ DE P. FABRÀ I J. CASAS-CARBÓ

SEGONA EDICIÓ

BARCELONA

BIBLIOTECA POPULAR DE «L'AVENÇ»

1910

Ningú podrà reimprimir ni representar aquesta obra
sense permis dels traductors.

El títol de l'original es *Gengangere*. La paraula francesa *Revenants* tradueix molt bé 'l títol norueg. Nosaltres, a falta d'una paraula que correspongui exactament a la noruega *Gengangere*, l'hem traduïda per *Espectres*, que es la que 'ls italians han adoptat (*Spettri*). El títol anglès *Ghosts* tampoc tradueix amb prou fidelitat el mot norueg.

La present traducció ha sigut feta tenint a la vista, ademés de l'original, les excel·lents traduccions anglesa de Mr. William Archer i franceses de M. Prozor i de M. Rodolphe Darzens.

PERSONATGES

LA SENYORA ELENA ALVING, *viuda del capità
i camarlenc Alving.*

L'OSVALD ALVING, *fill seu, pintor.*

EL PASTOR MANDERS.

EN JAUME ENGSTRAND.

LA REGINA ENGSTRAND, *minyona de la se-
nyora Alving.*

*L'acció té lloc a la casa de camp de la se-
nyora Alving, a la vora d'un gran fjord de la
Noruega occidental.*

*Aquesta obra va representar-se per primera
vegada en llengua catalana en el Teatre Olim-
po, per l'agrupació «Teatre Independent», la
nit del 16 d'Abril de 1896, baix el següent
repartiment: SENYORA ALVING, D.ª Maria
Costa; REGINA, D.ª Elvira Fremont-Ver-
dier; OSVALD, D. Ignasi Iglesias; PASTOR
MANDERS, D. Jaume Brossa; JAUME ENGS-
TRAND, D. Miquel Sirvent.*

ACTE PRIMER

Una peça espaiosa, amb una porta a l'esquerra i dugues a la dreta. Al mig de la peça, una taula rodona voltada de cadires; a sobre de la taula, llibres, revistes i diaris. En primer terme, a l'esquerra, una finestra, i davant d'ella un sofanet i una taula de cosir. La peça dona, per la part del fons, a un invernacle un xic més estret, fet de vidrieres. A la paret de la dreta de l'invernacle, una porta per a anar al jardí. Per les vidrieres s'entreveu el fjord, melancolic a través d'un espessor de pluja.

(L'Engstrand, el fuster, a la porta de l'invernacle. Té la cama esquerra més curta que l'altra, i sota la bòta porta una sola de fusta. La Regina, amb una regadora buida a la mà, no l deixa passar endavant.)

REGINA (*baix*). — Què voleu? No passeu d'aquí. Esteu regalant.

- ENGSTRAND.—Es la pluja del cel, filla meva.
- REGINA.—Digueu més aviat la de l'infern.
- ENGSTRAND.—Valga-m Déu, quina manera de parlar, Regina! (*Fa uns quants passos coixejant.*) Escolta: venia a dir-te...
- REGINA.—Bé, no feu tant soroll amb el peu! El senyoret dorm aquí sobre mateix.
- ENGSTRAND.—Encara dorm? En aquestes ores?
- REGINA.—No n'heu de fer re, me sembla.
- ENGSTRAND.—Així vaig fer una disbauxa...
- REGINA.—Això sí que ho crec.
- ENGSTRAND.—Els omens som debils, filla meva.
- REGINA.—Es veritat.
- ENGSTRAND.—I hi ha tantes temptacions, en aquest món! Perxò, que Déu me guardi de mentir, aquest matí, a dos quarts de sis, ja era al treball.
- REGINA.—Està bé. Ara aneu's-en. No m'aig pas d'estar aquí en *rendez-vous* amb vós.
- ENGSTRAND.—Que dius què?
- REGINA.—Que no vui que us trobin aquí! Aneu's-en a la vostra feina.
- ENGSTRAND (*avançant dos passos*).—No me n'aniré que no t'agi parlat. Aquesta tarda acabaré la feina allà baix a l'escola, i aquesta nit mateix vui agafar el vapor per tornar a ciutat.
- REGINA (*entre dents*).—Bon viatge!
- ENGSTRAND.—Gracies filla meva. Demà s'inaugurarà l'asil. Hi aurà una gran fes-

taça, s'hi beurà en gran. I no vui que sigui dit que en Jaume Engstrand no pot resistir una temptació.

REGINA. — Oh!

ENGSTRAND. — Demà tindreu força gent d'upa, aquí. També vindrà 'l pastor Manders.

REGINA. — Avui arriba

ENGSTRAND. — Ja 'u veus. I no 'm convé de cap manera que ell pugui tenir res que dir de mi. comprens?

REGINA. — Ah! Ja 'us veig!

ENGSTRAND. — Què vols dir amb això?

REGINA (*mirant-sel de fit a fit*). — Quina altra n'hi voleu fer creure al pastor Manders?

ENGSTRAND. — I ara! Que ets boja? Jo enganyar el pastor Manders? Oh, no! El pastor Manders ha sigut massa bo amb mi. Tornant a això que 't deia ja 'u sabs, aquest vespre m'entorno a casa.

REGINA. — Millor. Com més aviat fos...

ENGSTRAND. — Sí, però vui que tu vinguis amb mi.

REGINA (*mirant-sel estupefacta*). — Voleu que jo vinga amb vós? No 'us dec aver entès bé...

ENGSTRAND. — Dic que't vui tenir a casa, al costat meu.

REGINA (*rient-sen*). — Jo a casa vostra? Mai de la vida!

ENGSTRAND. — Oh! Això ja 'u veurem.

REGINA. — Sí, que'u veurem. Ja'n podeu estar ben segur. Jo, que he sigut criada a casa d'una senyora com la senyora Alving; jo, que aquí he sigut tractada com una filla de la casa, voleu que vagi a estar amb vós? en una casa com la vostra? Fugiu, ome, fugiu!

ENGSTRAND. — Què vols dir? Seras capaça d'anar contra 'l teu pare, noia?

REGINA (*a mitja veu, sense mirar-se*). — Moltes vegades m'heu dit que jo no 'us tra res.

ENGSTRAND. — Bé, deixa-u córrer...

REGINA. — Quantes vegades no m'heu dit que era una... *Fi donc!*

ENGSTRAND. — Jo? Mai he dit semblant paraula.

REGINA. — Oh! Me'n recordo prou de la paraula que usaveu.

ENGSTRAND. — No més que quan avia begut un xiquet. Hm. Hi ha tantes temptacions en aquest món, Regina!

REGINA. — Uh!

ENGSTRAND. — I encara era quan ta mare no feia bondat. Bé'm calia trobar alguna cosa per ajupir-la. Sempre's feia la senyora. (*Escarnint.*) «Estigues, Engstrand; deixa-m estar. Jo he servit tres anys a casa del camarleng Alving de Rosenvold». (*Somrient.*) Déu meu Senyor! Mai avia pogut oblidar que al capità l'avien fet camarleng quan ella s'estava en aquesta casa.

REGINA. — Pobra mare! No us va fer nosa gaire temps! N'hi vau fer tantes!

ENGSTRAND (*amb un moviment que 'l fa coixejar*). — Naturalment, jo sempre tinc culpa.

REGINA (*tombant-se, baix*). — Uf! Aquesta cama!

ENGSTRAND. — Què dius noia?

REGINA. — *Pied de mouton*.

ENGSTRAND. — No es anglès això?

REGINA. — Sí.

ENGSTRAND. — Veig que has après d'allò més, aquí; i vindria bé, ara.

REGINA (*després d'un curt silenci*). — I què voldrieu que 'i vingués a fer a ciutat?

ENGSTRAND. — On s'es vist preguntar què vol fer un pare de la seva unica filla? No soc un viudo, sol i abandonat?

REGINA. — No'm vingueu amb ipocresies. Per què voleu que 'i vinga, amb vós?

ENGSTRAND. — Ja veuras, ja t'ho diré: he tingut una idea, una cosa nova que voldria provar...

REGINA (*despreciativament*). — N'heu fet tantes de provatures, i totes vos han sortit malament!

ENGSTRAND. — Aquesta vegada ja veuras, Regina! Que 'l dimoni se m'endugui...

REGINA (*picant amb el peu*). — No renegueu!

ENGSTRAND. — Ui! Tens raó, filla meva. Mira: d'ençà que treballo en l'asil nou, he fet una mica de reconet.

REGINA. — De veres? Me n'alegro.

ENGSTRAND. — I què 'n faria dels diners aquí, al poble?

REGINA. — I, doncs, què penseu fer?

ENGSTRAND. — He pensat colocar aquells diners de manera que 'm donguin alguna cosa. Jo pensava posar una especie d'ostal per la gent de mar.

REGINA. — Uf!

ENGSTRAND. — Ja veuras, a poc a poc: un ostal de primera, no't pensis un ostalot pels mariners. No: fóra pels capitans, pilots, etcetera, tot el més granat, comprens?

REGINA. — I jo auria de...?

ENGSTRAND. — Tu m'ajudaries. No més que pel ben veure, comprens? Res d'aver de fer d'escarraç. Faries el que 't vingués de gust.

REGINA. — Sí, sí.

ENGSTRAND. — Perquè en una casa hi ha d'aver unes fandilles: això es clar com la llum del dia. Els vespres convindria sempre un xic de broma, cant, ball, etc. Pensa que són mariners que viatgen per aquests mars de Déu. (*Acostant-se an ella.*) Vaja, Regina, no siguis tonta: mira bé 'l que 't convé. Que arribaras mai a ser aquí? De que 't servirà que la teva mestressa agi gastat per la teva instrucció? He sentit dir que 't cuidaras dels nens a l'asil nou. Tu mateixa diras si es feina per tu, aqueixa! Que tens ganes de malmetre-t la salut amb aquella pobriçalla?

REGINA.—No; si les coses anaven tal com jo desitjo, allavores... Sí, tot podria ser! Tot podria ser!

ENGSTRAND.—Que es això que podria ser?

REGINA.—Que n'heu de fer vós? Puja molt el que heu estalviat?

ENGSTRAND.—Si fa o no fa, sobre unes set... o vuitcentes corones.

REGINA.—Déu n'hi dó.

ENGSTRAND.—Sempre n'hi ha per començar, filla meva.

REGINA.—I no'm donareu re, a mi?

ENGSTRAND.—I què t'aig de donar jo?

REGINA.—Ni un troç de roba per fer-me un vestit?

ENGSTRAND.—Vine amb mi a ciutat i tindras tants vestits com vulguis.

REGINA.—Fugiu, ome! Si mai vui, no'us auré de menester per res.

ENGSTRAND.—La mà d'un pare't guiarà sempre millor, Regina. Justament ara tinc ullada una casa de primera al carrer del Port. No'ns en fariem gaire, i podriem posar-hi una especia d'ostal per la gent de mar.

REGINA.—Però si jo no'i vui viure, amb vós! Si amb vós no'i vui res! Aneu en nom de Déu!

ENGSTRAND.—Ben segur que no'i auries d'estar gaire, amb mi. No tindria tanta sort. Si tu't sabies manegar, una noia maca com t'hi has tornat tu d'uns quants anys ençà...

REGINA.—Què?

ENGSTRAND.—Que no passaria gaire temps sense que 's presentés un pilot, o fins pot-ser un capità...

REGINA.—No m'hi vui pas casar, amb un ome d'aquesta classe, jo: són gent que no tenen *savoir vivre*.

ENGSTRAND.—Què dius que no tenen?

REGINA.—Ja 'ls conec, jo! No són gent per casar-s'hi.

ENGSTRAND.—Però, qui 't diu que t'agis de casar? Un pot trobar la seva conveniència d'una altra manera. (*Confidencialment.*) Sabs l'inglès, l'inglès del iacht? Va donar trescents duros, i ella no era pas tant maca com tu.

REGINA (*anant dret an ell*). —Sortiu d'aquí!

ENGSTRAND (*reculant*). —Bé, no'm voldras pagar, me penso.

REGINA.—Sí: si parleu de la mare, us pego. Sortiu d'aquí, us dic! (*L'empeny fins a la porta de l'invernacle.*) I no rebateu les portes, que'l senyoret...

ENGSTRAND.—Sí, dorm, ja'u sé. Me xoca que 't cuidis tant del senyoret. (*Baixant la veu.*) Ah! no podria ser que ell...

REGINA.—Aneu's-en, corrents. Que 'us heu tornat boig? No, per aquí no, que ve'l pastor Manders. Cuiteu, sortiu per l'escala de la cuina.

ENGSTRAND (*passant a la dreta*). —Està bé, està bé; ja me'n vaig. Però, ja veuras, par-

la-hi amb aquest que ve. Ningú millor que ell te pot dir el que un fill deu a son pare. Perquè de totes maneres jo soc ton pare, sabs? Ho puc provar amb els registres de la parroquia.

(Surt per la segona porta de la dreta, que la Regina ha obert i tanca en avent sortit ell.)

(La Regina's mira un instant al mirall s'espolsa amb el davantal i's posa be'l collarret; després s'entreté a arreglar les flors. El pastor Manders, amb paltó, el paraigua a la mà i una cartera de viatge en bandolera, entra per la porta de l'overnacle.)

MANDERS. — Bon dia, Regina.

REGINA *(girant-se com alegrament sorpresa)*.

— Ah! Bon dia, pastor Manders. Ja ha arribat el vapor?

MANDERS. — Acaba d'arribar. *(Entra en la sala.)* Es pesat aquest temps: això de no voler dei xar de ploure...

REGINA *(seguint-lo)*. — Per la gent del camp es un gran temps.

MANDERS. — Té raó. Nosaltres els de ciutat no 'ns en recordem prou, d'això. *(Se treu el paltó.)*

REGINA. — Permeti-m que l'ajudi. Així. Déu meu, que mullat! El vaig a penjar. I el paraigua... l'obriré perquè s'aixugui.

(Surt, amb el paltó i el paraigua, per la segona porta de la dreta. El pastor Manders se treu la cartera de viatge i la posa sobre

d'una cadira juntament amb el barret. Mentrestant la Regina torna a entrar.)

MANDERS.—Ah! Que bé s'està a xopluc! Bé: com ho tenim això?

REGINA.—Bé, molt bé; gracies.

MANDERS.—Deveu tenir un gran trafec amb la festa de demà.

REGINA.—Oh! Si, senyor; no'ns falta feina.

MANDERS.—La senyora bé deu ser a casa?

REGINA.—Sí, senyor; però es a dalt que prepara la xocolata pel senyoret.

MANDERS.—Ah! es veritat, que al moll m'han dit que l'Osvald avia vingut.

REGINA.—Va arribar abans d'air. Nosaltres no l'esperavem fins avui.

MANDERS.—Compto que deu estar trempat i aixerit.

REGINA.—Està bé, gracies; però està tot aixafat del viatge. Ha vingut directament de París. Crec que ha fet tot el trajecte en el mateix tren. Ara deu estar dormint. Pot ser que no parlessim tant alt.

MANDERS.—Pst. No fem soroll, doncs.

REGINA (*acostant una cadira de braços*).—Segui, si es servit. (*Ell s'asseu; ella li posa un tamboret assota 'ls peus.*) Està comodo així?

MANDERS.—Gracies. Estic molt bé. (*Mirant-se-la.*) Sab Regina, que trobo que ha crescut molt d'ençà que no l'avia vista?

REGINA.—Vol dir? La senyora també 'u diu que m'hi fet dòna.

MANDERS. — Fet dòna? Sí... bastant. (*Una estona de silenci.*)

REGINA. — Vol que avisi la senyora?

MANDERS. — Gracies. No porto pressa, filla meva. I ara digui-m, Regina: com està ·l seu pare?

REGINA. — Bastant bé; gracies.

MANDERS. — L'última vegada que va anar a ciutat, va ser a casa.

REGINA. — De debò? Està tant content sempre que pot parlar amb vosté!

MANDERS. — I vostè ·l va a veure gaire sovint?

REGINA. — Jo? Ja ·u crec! Sempre que puc.

MANDERS. — El seu pare no es ome de carактер, Regina: necessita una persona que ·l guii.

REGINA. — Oh! Sí, es ben veritat.

MANDERS. — Necessita tenir a la vora algú que ell estimi i que ·l pugui aconsellar bé. Francament m'ho va confessar l'última vegada que ·m va venir a veure.

REGINA. — Sí, ja me n'ha dit alguna cosa. Però no sé si la senyora ·m deixaria marxar, sobre tot ara que ·ns hem d'encarregar de l'asil nou. I a mi mateixa ·m sabria molt greu de deixar la senyora, tant bona que ha sigut sempre amb mi.

MANDERS. — Però ·l dever filial, filla meva.. Això sí: primer s'auria d'obtenir el consentiment de la seva mestressa.

REGINA. — Però no sé si seria convenient, a

la meua edat, portar la casa d'un ome sol.
 MANDERS. — Què diu? Però, per amor de Déu, Regina! No veu que s tracta del seu propi pare?

REGINA. — Bé, si... Ara, si fos en una casa bona i amb un senyor...

MANDERS. — Però, Regina...

REGINA. — Una persona que jo pogués estimar i respectar com si fos filla seva.

MANDERS. — Sí, però ja veurà...

REGINA. — Allavors sí que m'agradaria anar a ciutat. S'està tant sol aquí! Vostè ja sab el que es estar sol en aquest món. Després a mi no'm falten ganes de treballar. No'm sabria cap colocació, vostè?

MANDERS. — Jo? No, no'n sé cap.

REGINA. — Mai que'n sapiga cap, pensarà en mi, oi, pastor Manders?

MANDERS (*aixecant-se*). — Estigui descansada.

REGINA. — Sí, perquè si jo...

MANDERS. — Vol fer el favor d'avisar a la senyora?

REGINA. — Tot seguit vindrà. (*Se'n va per la porta de l'esquerra.*)

(*El pastor Manders va dugues o tres vegades amunt i avall de la sala, s'atura al fons de l'escena mirant cap al mar, les mans al darrera. Després torna a acostar-se a la taula, agafa un llibre i mira'l títol. Moviment d'extranyesa. En mira d'altres..*)

MANDERS. — Hm!... Hm...

(*La senyora Alving entra per la porta*

de l'esquerra, seguida de la Regina, que torna a sortir per la primera porta de la dreta.)

SENYORA ALVING (*allargant la mà al pastor*).

— Ben vingut, pastor.

MANDERS. — Com està, senyora Alving? Aquí'm té, com li vaig prometre.

SENYORA ALVING. — Vostè sempre puntual.

MANDERS. — Li asseguro que m'ha costat força escapar-me. Amb tantes comissions i juntes com estic ficat...

SENYORA ALVING. — Així es més d'agrair que agi vingut d'ora. Podrem parlar dels nostres assumptes tot esperant l'ora de dinar. Però, on té l'equipatge?

MANDERS (*vivament*). — L'he deixat a l'ostal. Hi passaré la nit.

SENYORA ALVING (*contenint un somriure*).

— Tant mateix no voldrà passar mai ni una nit a casa meva?

MANDERS. — No, no, senyora; moltes gracies.

Me quedaré a l'ostal. com de costum. Me ve millor per embarcar-me.

SENYORA ALVING. — Vostè mateix. Però'm sembla a mi que entre dos vells com nosaltres...

MANDERS. — Valga-m Déu! Es possible que vostè digui això? Bé: es natural que estigui alegre avui: entre la festa de demà i la tornada de l'Osvald...

SENYORA ALVING. — Figuri-s si aig d'estar contenta! Feia més de dos anys que no'l

veia. I ara m'ha promès passar amb mi tot l'ivern.

MANDERS. — Sí? Es una bona prova d'afecte en un fill. Perquè la veritat es que això de viure a Roma i a París deu ser més atractiu que no pas aquí.

SENYORA ALVING. — Sí: Però aquí i té la seva mare. El fill del meu cor! Encara es recorda de la seva mare.

MANDERS. — També seria ben trist que la separació i les seves ocupacions d'artista debilitessin sentiments tant naturals.

SENYORA ALVING. — Sí, té raó. Però amb ell no hi ha perill. Tinc curiositat de veure si vostè 'l reconeix. Aviat baixarà: s'ha tirat sobre 'l sofà per reposar una mica. Però seguí, faci-m el favor.

MANDERS. — Gracies. No la destorbo pas?

SENYORA ALVING. — Al contrari.

(S'asseu al costat de la taula.)

MANDERS. — Molt bé. Ara veiam això. *(Agafa la cartera de la cadira on l'avia posada, en treu un plec de papers, s'asseu a l'altre costat de la taula i busca un lloc per a estendre els papers.)* En primer lloc aquí tenim... *(Interrompent-se.)* Però, digui-m, senyora Alving: què i fan aquí aquests llibres?

SENYORA ALVING. — Aquests llibres? Són llibres que jo lleigeixo.

MANDERS. — Vostè lleigeix aquesta mena de llibres?

SENYORA ALVING. — Sí, senyor.

MANDERS. — Troba que això la faci ser més bona o més feliç?

SENYORA ALVING. — Trobo que m fa estar més segura de mi mateixa.

MANDERS. — Es estrany! Com vol dir?

SENYORA ALVING. — Ja veurà: me sembla trobar-hi una explicació i una confirmació d'una pila de coses que, tota sola, hi pensat i rumiat moltes vegades. Perquè el que es admirable, pastor Manders, es que un no troba absolutament res de nou en aquests llibres: en tots ells no hi ha més que allò que la majoria de la gent pensa i creu. Solament que molts no se n'adonen o no s'hi volen fixar.

MANDERS. — Valga-m Déu! Vostè creu de debò que la majoria de la gent...?

SENYORA ALVING. — Sí, senyor.

MANDERS. — Però no pas en el nostre país; no pas aquí, entre nosaltres.

SENYORA ALVING. — Oh! Aquí com per tot arreu.

MANDERS. — Bé, però...

SENYORA ALVING. — I digui: que té que objectar an aquests llibres?

MANDERS. — Objectar? No crec que vostè's pensi que passo 'l temps examinant obres d'aquestes...

SENYORA ALVING. — Això vol dir que vostè no coneix el que està condemnant.

MANDERS. — Ne tinc prou amb el que he llegit sobre aquests llibres per desaprovar-los.

SENYORA ALVING. — Sí, però, i l'opinió de vostè?

MANDERS. — Senyora, hi ha ocasions en aquesta vida que un ha de refiar-se dels altres. El món està arreglat així, i així ha de ser. Si no, com marxaria la societat?

SENYORA ALVING. — Sí, ben mirat, pot-ser té raó.

MANDERS. — Jo no nego que i pugui aver alguna cosa d'atractiu en aquestes obres. I'm guardaré prou de criticar-li ·l voler conèixer les corrents intel·lectuals que diuen que regnen en aquest món on vostè ha deixat passar tant temps el seu fill. Però...

SENYORA ALVING. — Però, que?

MANDERS (*baixant la veu*). — Que no se n'ha de parlar, senyora Alving. No·i ha cap necessitat de donar compte a tot·om del que un llegeix i pensa tancat a casa seva.

SENYORA ALVING. — Es clar que no: soc del mateix parer.

MANDERS. — Ara pensi no més en les obligacions que li imposa aquest asil que vostè va decidir fundar quan les seves idees sobre ·l món moral eren molt diferents de les que ara té... al menos judicant per això que he pogut comprendre.

SENYORA ALVING. — Sí, sí, estem d'acord... Però, no anavem a parlar de...?

MANDERS. — De l'asil: es veritat... D'això que hem dit, molta prudència, senyora. I ara

anem al nostre assumpte. (*Obre 'l paquet i en treu uns quants papers.*) Veu això?

SENYORA ALVING. — Són els documents?

MANDERS. — Hi són tots i amb ordre. Li asseguro que ha costat molt de tenir-los a temps. He agut de bellugar-me! Les autoritats són terriblement escrupuloses quan se tracta de pendre decisions. Però al cap i a l'ultim els tenim. (*Els fulleia.*) Aquest es un estat del predi de Solvik, que pertany a la propietat de Rosenvold, amb indicació de tots els edificis novament construïts, escola, abitacions del mestre i capella. I aquí hi ha la confirmació del llegat i dels estatuts de fundació. Els vol veure? (*Llegeix.*) Estatuts de l'asil anomenat «Fundació del capità Alving».

SENYORA ALVING (*mirant una bona estona els papers*). — Vet-ho-aquí...

MANDERS. — M'he estimat més el títol de capità que 'l de camarlenç: capità es menos pretencions.

SENYORA ALVING. — Sí, sí: com a vostè li sembli.

MANDERS. — I aquí hi ha 'l resguard del banc, on consta 'l capital amb els interessos, destinats a cobrir els gastos de l'asil.

SENYORA ALVING. — Gracies; però faci-m el favor de guardar-los vostè mateix: serà més comodo.

MANDERS. — Amb molt gust. De moment podriem deixar els diners en el banc, me sem-

bla a mi. L'interès no es tant crescut com fóra de desitjar: ve a ser un quatre per cent, i per retirar el capital s'ha d'avisar amb sis mesos d'anticipació. Si més tard se'ns presenta una hipoteca... s'entén, una primera hipoteca i una cosa ben segura... allavors veurem.

SENYORA ALVING. — Sí, sí: vostè sab millor que jo ·l que convé fer.

MANDERS. — De totes maneres, jo estaré a la mira. Però ·i ha una cosa que varies vegades he tingut intenció de preguntar-li.

SENYORA ALVING. — Què?

MANDERS. — L'asil s'ha d'assegurar o no?

SENYORA ALVING. — Es clar que s'ha d'assegurar!

MANDERS. — Permeti-m, senyora Alving. Examinem la cosa detingudament.

SENYORA ALVING. — Jo·u tinc tot assegurat: edificis, mobiliari, bestiar, collita.

MANDERS. — Es natural. Se tracta de béns de vostè. Jo també ·u tinc tot assegurat. Però aquí·s tracta d'una cosa molt diferent. L'asil ha de rebre, com aquell qui diu, una consagració per un objecte d'ordre superior.

SENYORA ALVING. — Sí: però això no es una raó...

MANDERS. — El que es per la meua part no veuria ·l més petit inconvenient en garantir-nos contra totes les eventualitats...

SENYORA ALVING. — Es clar que no.

MANDERS. — Però, i els veïns, els tenim gaire ben disposats? Vostè, això, ho sab més bé que jo.

SENYORA ALVING. — Hm! Ben disposats...

MANDERS. — Ben disposats...

MANDERS. — No·i auria molta gent, gent realment autoritzada, que's podria escandalitzar de la nostra decisió?

SENYORA ALVING. — Que entén vostè per gent autoritzada?

MANDERS. — Entenc la gent que ocupa una posició tant independenta i de tanta influència, que un no pot menos de fer cas de la seva opinió.

SENYORA ALVING. — Aquí n'hi ha bastanta, d'aquesta gent, que pot-ser s'escandalitzaria si...

MANDERS. — Ho veu? A ciutat n'hi ha molta d'aquesta gent. Pensi no més en els feligresos de tots els meus col·legues. Tot-om creuria que ni vostè ni jo hem tingut prou confiança en els decrets de la Providència.

SENYORA ALVING. — Però, per la seva part, estimat pastor, vostè mateix sab...

MANDERS. — Sí, ja sé, ja sé... la meva consciència rai, quedaria ben tranquil·la. Però mai ens escapariem de falses interpretacions. I això podria fer molt mal a l'asil.

SENYORA ALVING. — En aquest cas...

MANDERS. — Tampoc puc perdre de vista la situació difícil, quasi podria dir desagradable, que això'm podria portar. En els

principals circols de la ciutat, la gent se prenen molt interès en aquesta fundació. I's comprèn: l'asil serà un bé per la ciutat, i es d'esperar que contribuirà a alleugerir el capitol de Beneficència pública. Ara bé: com que jo he sigut el conseller de vostè i m'he encarregat de la part administrativa, tinc por de ser la primera víctima dels envejosos.

SENYORA ALVING. — No, vostè no s'hi pot exposar.

MANDERS. — Això sense parlar dels atacs que segurament dirigiria contra mi certs periodics que...

SENYORA ALVING. — Prou, pastor Manders. La seva primera consideració basta.

MANDERS. — Així, vostè creu que podem prescindir d'assegurar l'asil?

SENYORA ALVING. — Sí, prescindim-ne.

MANDERS. — (*recolzant-se en un silló*). — Però i si succeïa una desgracia? Un no sab mai el que pot succeir... Vostè estaria disposada a reparar el desastre?

SENYORA ALVING. — No, això si que no' u faria: li' u dic ben clarament.

MANDERS. — En aquest cas, senyora Alving, la nostra responsabilitat es molt gran.

SENYORA ALVING. — Ho podem fer de cap més manera?

MANDERS. — No, es cert. No' ns podem exposar a males interpretacions, i no tenim el dret d'escandalitzar la gent.

SENYORA ALVING. — Vostè, com a sacerdot, es clar que no.

MANDERS. — Per altra part, jo crec sincerament que una fundació com aquesta ha d'anar bé per força, perquè no li pot faltar la protecció especial de la Providència.

SENYORA ALVING. — Així es d'esperar, pastor Manders.

MANDERS. — Deixarem, doncs, les coses tal com estan?

SENYORA ALVING. — Sí, sí.

MANDERS. — Perfectament. Ho farem així. (*Escriu.*) No s'assegura.

SENYORA ALVING. — Es curiós que vostè agi esperat avui per parlar-me d'això.

MANDERS. — Moltes vegades avia tingut intenció de parlar-n'hi.

SENYORA ALVING. — Es que aïr amb un xic més se cala foc a l'asil.

MANDERS. — Què diu ara?

SENYORA ALVING. — No va ser res: uns quants encenalls que s van encendre al taller del fuster.

MANDERS. — On treballa l'Engstrand?

SENYORA ALVING. — Sí. Sembla que no té gaire compte amb els mistos.

MANDERS. — Té tantes coses al cap, aquest ome... tantes temptacions! Gràcies a Déu, ara fa tot el que pot per portar-se bé, diuen.

SENYORA ALVING. — De debò? Qui li'n ha dit?

MANDERS. — Ell mateix m'ho ha assegurat.

I la veritat es que es un bon treballador.

SENYORA ALVING. — Sí: quan no ha begut, prou.

MANDERS. — Es una trista debilitat aquesta!

Però moltes vegades la seva cama esguerdada n té la culpa, diu ell. L'última vegada que va ser a ciutat, me va arribar a commoure. Va venir a donar-me les gràcies tant content de que li aguéss donat feina aquí, perquè pot veure sovint la Regina.

SENYORA ALVING. — No la veu pas gaire sovint.

MANDERS. — S'enganya: cada dia i parla: ell mateix m'ho ha dit.

SENYORA ALVING. — Pot-ser sí.

MANDERS. — Està tant convençut que necessita algú que l retingui quan ve la temptació! El que m'agrada de l'Engstrand es que's presenta tal com es, que ell mateix s'acusa i confessa la seva debilitat. L'última vegada que'm va venir a veure... Ah! Escolti, senyora Alving: suposant que an ell realment li convingués tenir la Regina a casa seva...

SENYORA ALVING (*aixecant-se vivament*). — La Regina!

MANDERS. — Vostè no s'hi auria d'oposar.

SENYORA ALVING. — Al contrari, m'hi oposaria. I, además... que la Regina la necessitem per l'asil.

MANDERS. — Però tingui en compte que ell es el seu pare...

SENYORA ALVING. — Vaia un pare! No, no consentiré mai que la Regina se n'hi vagi a viure.

MANDERS (*aixecant-se*). — Per l'amor de Déu, senyora, no s'ho prengui així. Es trist que vostè tingui en tant mal concepte l'Engstrand. Sembla que tingui por...

SENYORA ALVING (*més tranquil·la*). — Tant se val. Jo he recullit la Regina a casa meva, i a casa meva's quedarà. (*Escolta.*) Pst! Pastor Manders, no parlem més d'això. (*Se li posa la cara radiant d'alegria.*) L'Osvald baixa. Ara no pensem sinó en ell.

(*L'Osvald, amb un paltó curt, el barret a la mà, i fumant una gran pipa d'escuma de mar, entra per la porta de l'esquerra.*)

OSVALD (*deturant-se al llindar de la porta*). — Oh! Perdoni. Me pensava que eren a l'escriptori. (*Acostant-se.*) Bon dia tingui, pastor Manders.

MANDERS (*mirant sel fixament*). — Ah!... Sembla impossible!

SENYORA ALVING. — Que me 'n diu, pastor Manders?

MANDERS. — Però... com pot ser? Es realment.

OSVALD. — Sí, es realment el fill prodig.

MANDERS. — Però, què diu ara?

OSVALD. — El fill recuperat, doncs.

SENYORA ALVING. — L'Osvald recorda fins

a quin punt vostè s'avia oposat a que ell fos pintor.

MANDERS. — Hi ha tantes coses dubtoses an els nostres ulls umans, i que després... (*Allargant la mà.*) En fi, ben vingut, ben vingut a la casa pairal! No, amic Osvald..? Suposo que li puc dir el seu nom de fonts?

OSVALD. — I, doncs, com me vol dir?

MANDERS. — Bé! El que volia dir, amic Osvald, es que no s'ha de creure que jo condemno d'una manera absoluta la professió d'artista. No dubto que en aquesta professió, com en qualsevol altra, n'hi ha molts que saben preservar la seva ànima de la corrupció.

OSVALD. — Prou.

SENTORA ALVING (*radiant de goig*). — Jo 'n conec un que ha perservat de la corrupció cos i ànima. Miri-sel, pastor Manders.

OSVALD (*amunt i avall inquiet*). — Bé, mare: no'n parlem d'això.

MANDERS. — Si no's pot negar. I que ja's comença a fer un nom. Els diaris han parlat de vostè moltes vegades, i ben favorablement.. Es a dir, ara ultimament he notat que no'n parlaven tant sovint.

OSVALD (*en l'invernacle*). — D'un quant temps ençà no he pogut treballar d'una manera seguida.

SENYORA ALVING. — Un pintor necessita 'l descans com qualsevol altre.

MANDERS. — Ja'u crec! Mentres tant un se prepara, recull forces per alguna obra grossa.

OSVALD. — Sí. Mare: que podrem dinar aviat?

SENYORA ALVING. — D'aquí a mitja oreta. De gana no n'hi falta, gracies a Déu.

MANDERS. — Ni de ganes de fumar tampoc.

OSVALD. — He trobat a dalt la pipa del pare...

MANDERS. — Ah! Vè-li-aquí!

SENYORA ALVING. — Què?

MANDERS. — Quan l'Osvald ha sortit per aquella porta, amb la pipa a la boca, m'ha fet l'efecte que veia 'l seu pare resucitat.

OSVALD. — De debò?

SENYORA ALVING. — Oh! Sembla impossible que digui això! Si l'Osvald s'assembla a mi!

MANDERS. — Sí; però en els costats de la boca en els llavis s'hi nota una certa expressió que me 'n recorda una de l'Alving exactament igual... sobre tot ara que fuma.

SENYORA ALVING. — No. per mi, l'Osvald, aquí als costats de la boca, hi té més aviat una expressió eclesiastica.

MANDERS. — Sí: ja es veritat que alguns dels meus colgues tenen una expressió així.

SENYORA ALVING. — Però, deixa la pipa, noi: no'i vui fum aquí.

OSVALD (*obeiant-la*). — Tens raó. No més la volia provar, com que una vegada 'i vaig fumar quan era petit.

SENYORA ALVING. — Tu?

OSVALD. — Sí: era molt petit, allavors. Me recordo que un vespre vaig entrar a l'habitació del meu pare i que ell estava molt alegre i molt animat.

SENYORA ALVING. — Oh! Si tu no 't pots recordar de re d'allavors!

OSVALD. — Sí: me'n recordo com si fos ara. Ell me va agafar, me va asseure sobre 'ls seus genolls i 'm va fer fumar amb la seva pipa. «Fuma, noi, — va dir, — fuma, pipa fort.» I jo vaig fumar tant com vaig poder fins que 'm vaig sentir tot marejat i 'm va venir una gran suor al front. Allavors, ell va esclatar a riure amb un gust!...

MANDERS. — Que extrany!

SENYORA ALVING. — Això 'u ha somniat, l'Osvald.

OSVALD. — No, mare, no 'u he somniat. No 't recordes que tu vas entrar i te me'n vas endur? Jo 'm vaig trobar tot malament i vaig veure que tu ploraves. Que les feia gaire sovint aquestes bromes, el meu pare?

MANDERS. — Quan jove, avia estat un ome de molt bon humor.

OSVALD. — I, amb tot, va fer tant en aquest món, va fer tantes coses bones i utils en el poc temps que va viure!

MANDERS. — Sí: vostè ha ereditat el nom d'un ome actiu i digne, estimat Osvald. No dubto que serà un estimul per vostè...

- OSVALD. — En efecte, ho auria de ser.
- MANDERS. — Ha fet molt bé de venir amb motiu d'una festa dedicada an ell.
- OSVALD. — No podia fer menos pel meu pare.
- SENYORA ALVING. — I el tindrè amb mi tant temps! Tot això tinc d'agrair-li.
- MANDERS. — Es veritat, que m'han dit que vostè pensa passar l'ivern a casa.
- OSVALD. — Hi vingut per un temps indeterminat. Oh! Que bé s'hi troba un a casa, quan s'hi torna!
- SENYORA ALVING (*tota joiosa*). — No es veritat?
- MANDERS (*mirant-sel amb simpatia*). — Era ben jove, vostè, Osvald, quan va començar a córrer món.
- OSVALD. — Efectivament. Alguna vegada penso que pot-ser vaig començar massa aviat.
- SENYORA ALVING. — No, això sí que no. A un xicot que tingui salut, encara li es bo, sobre tot si es fill unic. Es dolent que els nois no's moguin mai de casa, del costat dels pares: s'hi engorroneixen i no fan mai res de bo.
- MANDERS. — Vé-li-aquí un problema dificil, senyora Alving. Fet i fet, allí on millor pot estar un noi es a casa dels seus pares.
- OSVALD. — En aquest punt estic d'acord amb el pastor.
- MANDERS. — No'i ha més que mirar el seu propi fill. Ja'u podem dir davant d'ell

mateix. Quin resultat n'ha tret? Té vintissis o vintisset anys i encara no sab el que es la vida de família.

OSVALD. — Perdoni, senyor pastor: en això sí que s'enganya.

MANDERS. — Com vol dir? Jo m pensava que vostè no s'avia fet més que amb artistes.

OSVALD. — Efectivament.

MANDERS. — I especialment amb artistes joves.

OSVALD. — Sí, senyor.

MANDERS. — I jo m creia que ben pocs d'aquests joves podien posar casa i mantenir una família.

OSVALD. — N'hi ha molts que no's poden casar.

MANDERS. — Veu? El que jo li deia...

OSVALD. — Però poden tenir casa posada. I n'hi ha alguns que n tenen, i molt ben organitzada, i molt com cal.

(La senyora Alving segueix amb viu interès el que diu el seu fill; aprova amb el cap però sense dir res.)

MANDERS. — Però jo no parlo de la casa d'un solter. Quan dic posar casa, vui dir casarse, constituir una família, viure amb la seva dona i els seus fills.

OSVALD. — Sí, amb els seus fills i la mare dels seus fills.

MANDERS *(sobresaltat i juntant les mans)*. — Valga-m Déu!

- OSVALD. — Què?
- MANDERS. — Viure... amb la mare dels seus fills?
- OSVALD. — Sí. Que s'estimaria més que la tiessin al carrer?
- MANDERS. — Però, vostè parla de relacions il·lícites, d'unions irregulars!
- OSVALD. — Jo no hi notat mai re d'irregular en aquesta vida en comú.
- MANDERS. — Però, com pot ser que un ome i una dòna que tinguin principis, s'acolin de fer aquesta vida als ulls de totom?
- OSVALD. — Què vol que facin? Un pobre artista jove... una noia pobra... Se necessita tenir molt per casar-se. Què vol que facin?
- MANDERS. — Què vui que facin? Ja li diré ·l que han de fer. Han de procurar retenir-se al principi. Vè-li-aquí ·l que han de fer.
- OSVALD. — Vagi a convèncer amb aquestes raons a gent jove, de sangs bullentes, enamoradiça...
- SENYORA ALVING. — No'n treuria pas re.
- MANDERS (*insistent*). — I les autoritats, com poden tolerar semblants coses? Permetre que això ·s faci a la vista de tot-om!... (*A la senyora Alving.*) No tenia raó d'estar alarmat pensant en el seu fill? En aquests cercles on l'immoralitat sura, i fins té cert prestigi...
- OSVALD. — Miri-s: jo anava a passar tots els

diumenges a casa d'una d'aquestes famílies irregulars.

MANDERS.—Els diumenges precisament!

OSVALD.—Sí. No es l'únic dia que un se pot divertir? Doncs bé: en aquella casa mai avia sentit res inconvenient i molt menos presenciat res que pugui ser calificat d'immoral. No. Sab quan i on he trobat l'immoralitat en els cercols d'artistes?

MANDERS.—Què vol que sapiga?

OSVALD.—Permeti-m que li 'u expliqui, doncs. L'he trobada quan un dels nostres casats i pares de família models han vingut a París a emancipar-se un xic s'ha dignat onrar amb la seva visita 'ls artistes i les seves reunions. Allavors n'hem sabut de bones! Aquells senyors ens contaven coses que mai aviem somniat.

MANDERS.—Com! Me voldrà donar a entendre que omes respectables del nostre país...?

OSVALD.—No'ls ha sentits mai, aquests omes respectables, quan tornen, parlar de l'immoralitat que regna a l'extranger?

MANDERS.—Sí, ja 'u crec!

SENYORA ALVING.—Jo també 'ls he sentits.

OSVALD.—Sí, ja se 'ls poden escoltar. Ja saben ben bé de què parlen. (*S'apreta 'l cap amb les mans.*) Oh! Sembla impossible que 's pugui bescantar tant vilment l'erмосa, la magnífica, la lliure existencia, d'allà baix!

SENYORA ALVING. — No t'exaltis, Oswald: no't pot ser bo de cap manera.

OSVALD. — Tens raó mare: no m'es gens bo. Aquest maleït cansament! Me'n vaig a donar una volta fins a l'ora de dinar. Perdoni, pastor: ja sé que vostè no pot comprendre 'l meu punt de vista; però no m'he pogut contenir. (*Se'n va per la segona porta de la dreta.*)

SENYORA ALVING. — Pobre fill meu!

MANDERS. — Ja 'u pot ben dir! Ja veu aon ha arribat!

(*La senyora Alving se'l mira sense dir res.*)

MANDERS (*amunt i avall*). — Ha dit que era el fill prodig. Ja 'u ha endevinat, ja!

(*La senyora Alving continua mirant-se'l.*)

MANDERS. — I vostè què 'n diu, de tot això?

SENYORA ALVING. — Que l'Oswald té tota la raó.

MANDERS (*parant-se.*) — Raó? Raó, sostenint aquelles teories?

SENYORA ALVING. — Aquí, estant sola, he arribat a pensar com ell, pastor. Però mai he gosat parlar d'aquestes coses. Ara ell ho farà per mi.

MANDERS. — Es ben bé de planyer, vostè, senyora Alving. Escolti: parlem seriament. I ara no vegi en mi 'l seu agent i conseller, ni l'antic amic seu ni l'amic del seu marit: vegi-hi 'l sacerdot, el mateix que's va

trobar davant seu a l'època de l'error més gran de la seva vida.

SENYORA ALVING.—I què es això que té que dir-me 'l sacerdot?

MANDERS.— Primerament li vui despertar certs records. Aquesta es una bona ocasió. Demà fa dèu anys de la mort del seu marit; demà 's descobrirà 'l monument que li hem aixecat; demà auré de parlar davant de tot-om: avui vui parlar amb vostè sola.

SENYORA ALVING.— Ja l'escolto: parli.

MANDERS.— Recordi-s que encara no feia un any que era casada, va estar abocada a un abim... va fugir de casa seva... va abandonar el seu marit... Sí, senyora Alving, abandonar el seu marit... i 's va negar a tornar amb ell, sense fer cas dels seus precs i de les seves súpliques.

SENYORA ALVING.— Vostè no recorda quant desgraciada vaig ser aquell primer any?

MANDERS.— Voler la felicitat en aquest món es rebelar-se contra Déu. Quin dret tenim a la felicitat, els omes? No: hem de cumplir el nostre dever, senyora. I el dever seu era estar-se al costat de l'ome que vostè avia escullit i al qual l'unia un llaç sagrat.

SENYORA ALVING.— Vostè ja sab quina vida portava l'Alving, i de quins excessos se feia culpable.

MANDERS.— Massa que sé'ls rumors que cor-

rien respecte d'ell, i no seré jo qui aprovi la conducta de la seva joventut, si es veritat el que 'n deien. Però una dòna no s'ha d'erigir en jutge del seu marit. El dever de vostè era soportar amb tota resignació la creu que 'l Tot Poderós li va destinar, pel seu propi bé. Però, en comptes d'això, vostè va rebelar-se, va llençar la creu, va abandonar el debil pecador que tenia la missió de sostenir. El va deixar. exposant el seu bon nom i la seva reputació, i va estar a punt de fer perdre la dels altres.

SENYORA ALVING. — Dels altres? D'un altre deu voler dir.

MANDERS. — Va ser una falta de consideració increïble 'l buscar un refugi a casa meva.

SENYORA ALVING. — A casa del nostre pastor? A casa del nostre amic íntim?

MANDERS. — Justament per això. Ja pot donar gràcies a Déu que jo vaig tenir prou fermesa, que la vaig dissuadir dels seus designis exaltats i la vaig poder fer tornar al camí del dever i a la casa del seu lliçtim espòs.

SENYORA ALVING. — Sí, pastor Manders: aquesta va ser l'obra de vostè.

MANDERS. — No vaig ser més que un umil instrument de l'Altíssim. I quina felicitat no ha sigut per vostè, tots els dies de la seva vida, que jo aguéss pogut conseguir tornar-la al jou del dever i de l'obediència! No van anar les coses tal com li 'u vaig

pronosticar? No's va esmenar l'Alving, com devia? Desde allavors no va viure sempre més al costat seu estimant-la i portant-se bé? No va acabar per ser el benefactor de tota la comarca? I no va conseguir que vostè mateixa, al costat d'ell, acabés per ser una col·laboradora seva? I quina col·laboradora!... Oh! Ja'u sé, senyora Alving: mereix tots els elogis.— Però ara hem de parlar de l'error més gran de la seva vida, després d'aquell.

SENYORA ALVING. — Què vol dir?

MANDERS. — Així com un dia va desconèixer els seus devers d'esposa, així també més tard va desconèixer els de mare.

SENYORA ALVING. — Ah!...

MANDERS. — Vostè ha estat sempre dominada per un esperit invencible d'independència. Ha procurat sempre emancipar-se de tot jou i de tota llei. No ha sabut soportar el més petit lligament: tot allò que l'ha molestada, s'ho ha tret de sobre sense saber-li greu, sense pensar-s'hi gaire, com un pes insuportable, no escoltant més que'l seu capritxo. Li va deixar de convenir ser esposa, i va abandonar el seu marit; li va semblar amoïnós ser mare, i va enviar el seu fill a viure entre estranys.

SENYORA ALVING. — Sí, es veritat: així 'u vaig fer.

MANDERS. — I vostè ha acabat per ser un estrany per ell.

SENYORA ALVING. — No, no, això sí que no.
MANDERS. — Sí, ho es; ho avia de ser per força. I com li ha tornat? Reflexioni-u bé, senyora Alving. Vostè ha sigut culpable amb el seu marit: vostè mateixa 'u reconeix elevant un monument a la seva memoria. Reconegui també que ha sigut culpable amb el seu fill. Pot-ser encara s'es a temps de fer-lo tornar al bon camí. Pensi-s'hi; procuri salvar en ell allò que encara 's pugui. (*Aixecant l'index.*) Perquè, la veritat, senyora Alving, vostè es una mare culpable.—Això es quant m'he cregut en el dever de dir-li.

(*Pausa.*)

SENYORA ALVING (*lentament i dominant-se*).
— Ara vostè ha parlat, pastor Manders, i demà parlarà en public per onrar la memoria del meu marit. Jo demà no parlaré: però ara vaig a parlar-li amb la mateixa franquesa que vostè 'u ha fet.

MANDERS. — Naturalment, ara vostè voldria excusar la seva conducta.

SENYORA ALVING. — No. No faré més que contar-li alguns fets.

MANDERS. — Digui.

SENYORA ALVING. — Tot això que vostè acaba de dir de mi, del meu marit i de la nostra vida després d'aver-me fet tornar al camí del dever que vostè diu... tot això no'u sab més que de referencia, no'u sab perquè 'u agi vist. Desde allavors, vostè, el

nostre amic íntim, no va tornar a posar els peus a casa.

MANDERS. — Vostè i el seu marit van venir a viure a fóra desseguida.

SENYORA ALVING. — Sí; i, en vida del meu marit, mai més va venir a veure-ns. I, si després ha vingut, ha sigut per la qüestió de l'asil.

MANDERS (*baix i amb veu insegura*). — Elena... si es un carrec que'm fa, li demano que pensi...

SENYORA ALVING. — En els miraments que devia al seu estat, sí. I, además, que jo era una dòna que avia abandonat al seu marit. Un mai se n'aparta prou d'una dòna així.

MANDERS. — Estimada... senyora Alving, això es una exageració absurda.

SENYORA ALVING. — Sí, sí, suposem que 'u sigui. El que jo li dic es que vostè, quan judica la meva vida domestica, no parla més que pel que ha sentit dir.

MANDERS. — Efectivament. I...?

SENYORA ALVING. — Però ara Manders, ara vui que sapiga la veritat. Me vaig jurar que vostè la sabia. Vostè sol!

MANDERS. — I, aquesta veritat, quina es?

SENYORA ALVING. — Que'l meu marit va morir tant disolut com ho avia sigut tots els dies de la seva vida.

MANDERS (*cercant una cadira per a apoiar-s'hi*). — Què diu?

SENYORA ALVING. — Tant disolut després de dinou anys de casat com quan era solter, al menos en els seus desitjos.

MANDERS. — I d'aquelles lleugereses de jove, d'aquells excessos, si vostè vol, vostè en diu vida disoluta?

SENYORA ALVING. — El nostre metge empleava aquesta expressió.

MANDERS. — Ara sí que no l'entenc.

SENYORA ALVING. — No cal.

MANDERS. — El cap se me'n va. Tota la seva vida de casada, aquella unió aparent de tants anys, tapava un abim!

SENYORA ALVING. — Ni més ni menos. Ara ja sab la veritat.

MANDERS. — Això... Me costarà molt temps ferme ben bé carrec d'això. No 'u puc compendre. No 'u entenc. Però com era possible...? Com se podia amagar tot això?

SENYORA ALVING. — Amb una lluita continua diària. Després del naixement de l'Osvald va semblar que l'Alving se corretgia un xic. Però no va durar gaire. I allavors vaig aver de lluitar doble, lluitar a mort, perquè ningú descobrís quin ome era'l pare del meu fill. I vostè sab de quina manera l'Alving se sabia fer tot-om seu. Semblava que ningú avia de pensar mal d'ell. Era d'aquelles persones que la vida que fan no influeix gens ni mica en la seva reputació. Però a l'ultim, Manders... no, també vui que 'u sapiga... a

l'últim va cometre una abominació més grossa que totes les altres.

MANDERS. — Més grossa que totes les altres?

SENYORA ALVING. — Jo prenia paciència encara que sabia tot el que feia fòra de casa; però quan l'escandol va ser aquí...

MANDERS. — Què diu! Aquí!

SENYORA ALVING. — Sí, aquí a casa mateix (*Senyalant la primera porta de la dreta.*) Allí en el menjador, va ser on ho vaig descobrir. Jo tenia feina allí dintre, i la porta era ajustada. Vaig sentir la minyona que entrava, portant l'aigua per regar les flors.

MANDERS. — I què?

SENYORA ALVING. — Al cap d'una estona vaig sentir també entrar l'Alving. Vaig sentir que parlava baix a la criada. I després... (*Amb una rialla curta.*) Oh! Encara em sembla que 'u sento, una cosa horrible i ridicol al mateix temps... Vaig sentir la meva minyona que deia tot baix: «— Estigui, senyor camarleng; deixi-m anar».

MANDERS. — Quina lleugeresa! Oh! Però no va ser més que una lleugeresa, senyora Alving: cregui-u.

SENYORA ALVING. — Aviat vaig saber què n'avia de creure. El senyor Alving va seduir la seva criada, i les seves relacions van tenir conseqüència, pastor Manders.

MANDERS (*com petrificat.*) — I tot això en aquesta casa! En aquesta casa!

SENYORA ALVING. — Que coses no he agut de soportar, en aquesta casa! Per retenir-lo a casa els vespres... i de nit, avia de ser el seu company en les seves disbauxes secretes, allí dalt, a la seva habitació. M'avia d'estar sola amb ell, a taula, trincar i beure amb ell, escoltar les impertinències que arribava a dir. Avia d'abraonar-m'hi per ficar-lo al llit.

MANDERS (*commogut*). — I vostè ha pogut soportar tot això?

SENYORA ALVING. — Ho avia de soportar permor del meu fill. Però an aquest ultim ultratge, quan la meva propria cri da... Allavors me vaig jurar a mi mateixa que tot allò avia d'acabar. Vaig resoldre ser jo qui manés a casa, exercir un poder absolut sobre ell i sobre totes les coses de la casa. Perquè ara tenia una arma contra ell, comprèn? i no gosava oposar-sem en res. Allavors va ser quan vaig enviar l'Osvald fora de casa. Anava a fer set anys i començava a observar i a fer preguntes, com fan totes les criatures. Això no'u podia soportar, jo. Me semblava que avia de quedar emmetzinat no més respirant l'aire corromput d'aquesta casa. Per això va ser que'l vaig treure. I ara compendrà vostè per què no ha tornat a posar els peus a casa mentres ha viscut el seu pare. Ningú sab el sacrifici que he agut de fer.

MANDERS. — La seva vida es de les que posen a prova una persona.

SENYORA ALVING. — No l'auria pas poguda resistir si no m'agués impositat el compliment d'un dever. Però ja li asseguro que he treballat! Tot quant s'ha conseguit, l'engrandiment de la propietat, les millores que s'hi han fet, totes les obres útils que van donar a l'Alving tanta gloria, vostè creu que ell era ome per fer-les? Ell, que des del dematí al vespre s'estava agegut en un sofà, llegint un indicador oficial antic! No, ha de saber-ho: qui'u feia tot era jo; jo l'empenyia en les seves ores de lucidesa; jo avia de portar tot el pes de la casa quan ell s'entregava als seus excessos o queia en un ensopiment llastimós.

MANDERS. — I vostè aixeca un monument an aquest ome?

SENYORA ALVING. — Ja veu quant pot l'intranquil·litat de consciencia!

MANDERS. — L'intranquil·litat de consciencia? Què vol dir?

SENYORA ALVING. — Sempre he tingut por que la gent acabaria per saber la veritat. I l'asil l'he fet per fer desapareixer tota sospita i matar tots els rumors.

MANDERS. — I per cert que'u ha conseguit, senyora Alving.

SENYORA ALVING. — I també per un altre motiu no volia que l'Osvald, el meu fill, eredés res del seu pare.

MANDERS. — Sent així, la fortuna de l'Alving...?

SENYORA ALVING. — Sí: les sumes que any per any he gastat per l'asil, representen, capital i interessos, ho he calculat exactament, aquella fortuna que feia considerar el lloc-tinent Alving com un bon partit.

MANDERS. — Ja comprenc...

SENYORA ALVING. — Aquella quantitat va ser el preu de la compra. No vui que vagi a parar a mans de l'Osvald. El meu fill no ha de tenir més que'l que es meu, res més que'l que es meu.

(L'Osvald Alving entra per la segona porta de la dreta; ha deixat en el vestíbol el barret i l'abric.)

SENYORA ALVING *(anant-lo a rebre)*. — Ja ets aquí, fill meu?

OSVALD. — Sí. Què vol que faci a fóra amb aquesta pluja que mai para? Diu que'l dinar ja està? Això es bo!

REGINA *(venint del menjador amb un paquet a la mà)*. — Han portat un paquet per vostè senyora.

(L'hi dona.)

SENYORA ALVING *(donant una mirada al pastor)*. — Deuen ser els papers de la cantanta per la festa de demà.

MANDERS. — Hm...

REGINA. — El dinar es a taula.

SENYORA ALVING. — Està bé. Venim desseguida. Veiam... *(Se posa a obrir el paquet.)*

REGINA (*a l'Osvald*). — Què s'estima més, vi negre o vi blanc?

OSVALD. — De tots dos, Regina.

REGINA. — *Bien*. Molt bé diu, senyoret. (*S'entorna al menjador.*)

OSVALD. — Vaig a ajudar-la a destapar les ampolles. (*La segueix. La porta queda ajustada.*)

SENYORA ALVING (*després d'aver obert el paquet*). — Sí, es el que'm pensava: són les cantates, pastor Manders.

MANDERS (*juntant les mans*). — Amb quina disposició d'esperit faré'l meu discurs demà!...

SENYORA ALVING. — Oh! Ja se'n sortirà d'una manera o altra.

MANDERS (*baixant la veu per a no ser sentit desde'l menjador*). — Si: hem d'evitar l'escandol.

SENYORA ALVING (*baixant la veu, però energicament*). — Sí, però s'acabarà per sempre més aquesta llarga i odiosa comedia. Desde demà passat, per mi, com si'l mort no agüés viscut mai en aquesta casa. No: i aurà més que'l meu fill i la seva mare.

Se sent al menjador el soroll d'una cadira que cau.)

REGINA (*amb veu penetrant, però baixa*). — Osvald! Què fas? Que ets boig? Deixa-m' anar!

SENYORA ALVING (*reculant orroritzada*). — Ah!... (*Fixa els seus ulls extraviats en la*

porta ajustada. Se sent l'Osvald que tus. Se destapa una ampolla.)

MANDERS (*indignat*). — Què passa? Què es això senyora Alving?

SENYORA ALVING (*amb veu ronca*). — Espectres! La parella del jardí d'ivern que torna!

MANDERS. — Què diu? La Regina? Es ella...?

SENYORA ALVING. — Si. Vingui. Ni una paraula... (*S'agafa del braç del pastor Manders i s dirigeix amb pas insegur cap al menjador.*)

TELÓ

ACTE SEGON

La mateixa decoració. El paisatge continua boirós.

(El pastor Manders i la senyora Alving surten del menjador.)

SENYORA ALVING *(a l'entrar)*. — I, ara, bon profit pastor. *(Tombant-se cap al menjador.)* Que véns Osvald?

OSVALD *(desde dintre)*. — No, gracies. Penso sortir una mica.

SENYORA ALVING. — Sí, surt. Ara sembla que fa més bon temps. *(Tanca la porta del menjador, se dirigeix a la del vestibol i crida:)* Regina!

REGINA *(de dintre estant)*. — Què mana, senyora?

SENYORA ALVING. — Vés abaix a ajudar a fer les garlandes.

REGINA. — Molt bé diu.

(*La senyora Alving s'assegura que la Regina se n'ha anat; després tanca la porta.*)

MANDERS. — I ell no sentirà pas res d'allí dins estant?

SENYORA ALVING. — Sent tancada la porta, no. I, després, també sortirà desseguida.

MANDERS. — Estic tot trastornat encara. No sé com m'he pogut empassar cap queixalada.

SENYORA ALVING (*anant amunt i avall, procurant dominar el seu estat nerviós*). — Ni jo tampoc. Però, què podem fer?

MANDERS. — Sí, què podem fer? Li juro que no·u se pas. Hi entenc tant poc en qüestions d'aquestes!

SENYORA ALVING. — Estic ben segura que a ores d'ara encara no·i ha res.

MANDERS. — No, Déu nos en guard! Però, de totes maneres, això no pot anar.

SENYORA ALVING. — Tot plegat no es més que un capritxo de l'Osvald: en pot estar ben segur.

MANDERS. — Sí, ja li he dit que no soc gens competent en coses d'aquestes. Però, la veritat, me sembla...

SENYORA ALVING. — Ella se n'ha d'anar de casa, i com més aviat millor: d'això ni cal parlar-ne.

MANDERS. — Naturalment.

SENYORA ALVING. — Però, aon anirà? No estaria pas bé...

MANDERS. — Aon anirà? És ben senzill: a casa del seu pare...

SENYORA ALVING. — A casa de qui diu?

MANDERS. — A casa del seu... Però, no, l'Engstrand no és el seu pare... Però, Déu meu, senyora, com és possible? Vostè's devia equivocar.

SENYORA ALVING. — Oh, no! No'm vaig equivocar pas. La Joana m'ho va confessar tot, i l'Alving no·u va poder negar. Ja no's podia fer més que tapar-ho perquè la gent no n'agués esment.

MANDERS. — Sí, no's podia fer res més.

SENYORA ALVING. — La xicota se'n va anar tot seguit de casa, i se li va donar una bona quantitat perquè callés. Ara, un cop a ciutat, se va saber manegar tota sola. Allí's va tornar a fer amiga de l'Engstrand; li va donar a entendre que tenia bastants diners i li va contar tota una historia d'un estranger que a l'istiu avia vingut aquí en un iacht. I desseguida's van casar. Si vostè mateix els va casar...

MANDERS. — Però, allavores com s'explica...? Me'n recordo tant bé de l'Engstrand quan va venir a trobar-me pel seu casament! Estava tant profundament contrit i s'acusava tant amargament de la falta que ell i la seva promesa avien comès!

SENYORA ALVING. — És clar: bé calia que digués que l'avia comesa ell.

MANDERS. — Però, tanta duplicitat! I amb mi!

Mai m'ho auria cregut den Jaume Engstrand. No tindrà mala repulsa: ja'n pot estar segur. I l'immoralitat d'una unió així! Per diners! Quan pujava ·l que tenia la xicota?

SENYORA ALVING. — Tres-cents duros.

MANDERS. — Es increïble! Per tres-cents miserables duros casar-se amb una dona perduda!

SENYORA ALVING. — Allavors què dirà de mi, que'm vaig deixar casar amb un ome perdut?

MANDERS. — Però, Déu meu!... Què diu ara? Un ome perdut?

SENYORA ALVING. — Que creu que l'Alving era més pur quan jo'l vaig acompanyar a l'altar, que la Joana quan se va casar amb l'Engstrand?

MANDERS. — Que n'hi ha de diferencia d'un cas a l'altre!

SENYORA ALVING. — No tanta. La diferencia no es sinó en el preu: d'un costat, tres-cents miserables duros; i de l'altre, una fortuna.

MANDERS. — Com pot comparar dugues coses tant diferents? Vostè no avia seguit els impulsos del seu cor i no s'avia aconsellat amb els seus parents?

SENYORA ALVING (*sense mirar-se'l*). — Me pensava que vostè avia comprès cap aon s'inclinava en aquell temps això que vostè anomena ·l meu cor.

MANDERS (*amb austeritat*). — Si jo agués com-

près res d'això, no auria vingut ni un sol dia a casa del seu marit.

SENYORA ALVING. — La veritat es que no'm vaig consultar a mí mateixa.

MANDERS. — Però va consultar els seus parents més proxims, la seva mare i les seves dugues ties. Va fer el que devia.

SENYORA ALVING. — Sí, es veritat. Van ser elles tres que van fer el casament i no jo. Oh! No 'u estaven poc de convençudes que auria estat una bogeria refusar un partit com aquell! Si la meva mare pogués tornar avui, i veia aon han anat a parar totes aquelles grandeses!

MANDERS. — No's pot fer carrecs a ningú del resultat. Del que no's pot dubtar es que'l matrimoni's ya fer segons la llei i l'ordre prescrit.

SENYORA ALVING (*a la finestra*). — Ah! Sempre la llei i l'ordre prescrit! Devegades arribo a pensar que tenen la culpa de totes les desgracies d'aquest món.

MANDERS. — Senyora Alving, ara vostè comet un pecat.

SENYORA ALVING. — Pot-ser sí; però tant lligament i tanta consideració se'm fan insoportables. No puc més. Vui desfer-men, vui la llibertat.

MANDERS. — Què vol dir amb això?

SENYORA ALVING. — (*picant els vidres amb els dits.*) Jo no auria agut de tapar mai els fets de l'Alving; però allavors vaig tenir

por de no fer-ho... por per mi mateixa.
Tant covarda era!

MANDERS. — Covarda?

SENYORA ALVING. — Si s'agués sabut alguna cosa, auriem dit: «Pobre ome! No es estrany que porti una vida desarreglada, si la seva dona l'ha deixat».

MANDERS. — No·u auriem dit sense fonament.

SENYORA ALVING (*mirant-sel fixament*). — Si jo agués sigut com avia d'esser, auria agafat l'Osvald i li auria dit: «—Mira, fill meu: el teu pare era un perdut...»

MANDERS. — Per amor de Déu!

SENYORA ALVING. — I li auria contat tot això que he contat a vostè...

MANDERS. — Però senyora, això es repulsiu.

SENYORA ALVING. — Sí, es clar, es clar. Si jo també ·u trobo de repulsiu. (*Allunyant-se de la finestra*). Tant covarda soc!

MANDERS. — I vostè anomena covardia ·l complir el seu dever? No sab vostè que un fill deu estimar i respectar el seu pare i la seva mare?

SENYORA ALVING. — Deixem-nos de generalitats. Una pregunta: l'Osvald ha d'estimar i respectar el camarleng Alving?

MANDERS. — No sent cap veu en el seu cor de mare que li proïbeix de destruir els ideals del seu fill?

SENYORA ALVING. — I la veritat?

MANDERS. — I els ideals?

SENYORA ALVING. — Oh!... Els ideals, els

ideals! Si jo no fos tant covarda com so!
MANDERS.—No vulgui destruir els ideals, senyora, perquè 's vengen crudelment. En quan a l'Osvald, desgraciadament sembla que'n té ben pocs, d'ideals. Però pel que he pogut veure, encara 'n té un: el seu pare.

SENYORA ALVING.—En això te raó.

MANDERS.—I aquest sentiment vostè mateixa l'ha fet neixer i l'ha fortificat amb les seves cartes.

SENYORA ALVING.—Sí; amb el meu respecte supersticiós pel dever i les conveniències he estat mentint an el meu fill anys i anys. Oh! Que covarda... que covarda que he sigut!

MANDERS.—Vostè ha implantat en el cor del seu fill una ilusió saludable, senyora Alving, i això es un bé que vostè auria d'apreciar en quant val.

SENYORA ALVING.—Hm. Qui sab si es un bé! Però 'l que no vui de cap manera es que tingui re amb la Regina. No vui que faci desgraciada la pobra xicota.

MANDERS.—No, Déu nos en guard. Això fóra horrorós.

SENYORA ALVING.—Si jo sabia que les seves intencions eren series i que això avia de fer la seva felicitat...

MANDERS.—Què?

SENYORA ALVING.—Però no pot ser: la Regina no es dòna per fer-lo feliç.

MANDERS. — Què? Què vol dir?

SENYORA ALVING. — Si no fos tant covarda li diria: «Casa-t'hi o arregla-t com vulguis, mentres no l'enganyis.»

MANDERS. — Senyor Déu meu!... Un casament entre ells dos! Quina cosa més orrible! Quina cosa més inaudita!

SENYORA ALVING. — Inaudita diu? Francament pastor Manders, no li sembla que aquí mateix hi ha agut més de quatre casaments entre persones tant parentes com ells dos?

MANDERS. — No l'entenc.

SENYORA ALVING. — Sí que m'entén.

MANDERS. — Oh! Vostè creu pot ser que... Desgraciadament, la vida de família no es sempre tant pura com auria de ser. Però un cas com el que vostè suposa, no se sab mai... al menos amb certitut. Aquí es molt diferent... Com podria vostè, una mare, permetre que'l seu fill...?

SENYORA ALVING. — Però si jo no·u vui. Si precisament li he dit que per res del món ho permetria.

MANDERS. — No, perquè es covarda, com diu vostè. De manera que si vostè no fos covarda... Oh!... Senyor! Una unió tant repulsiva!

SENYORA ALVING. — Tots nosaltres en descendim d'unions així, diuen. I qui ha arreglat el món tal com està, pastor Manders?

MANDERS. — Aquestes qüestions jo no les

puç discutir amb vostè, senyora. No està en disposició d'esprit per parlar-ne. Però gosar dir que es covardia per part de vostè ! no...

SENYORA ALVING. — Escolti, veurà ·l que vui dir. Tinc por perquè ·i ha dintre de mi una cosa que m'aturmenta i obsessiõna, espectres que no puc allunyar.

MANDERS. — Espectres?

SENYORA ALVING. — Sí, espectres. Quan he sentit la Regina i l'Osvald junts, m'ha semblat tenir espectres davant meu. Quasi ·m penso que tots nosaltres no som sinó espectres, pastors Manders. No es solament la sang dels nostres pares que corre per nosaltres: són idees destruïdes, antigues creencies mortes... Tot això no viu, però està ficat dintre nostre, fonament, i no·ns en podem deslliurar. Si agafo un diari i·m poso a llegir, veig sortir espectres d'entre les ratlles; me sembla que la comarca n'està plena, que n'hi ha per tot, que n'hi ha tants com grans de sorra al mar. I, per altra part, tenim tots una por tant orrorosa de veure-hi clar!

MANDERS. — Ah!... Vé-li-aquí·l fruit de les seves lectures. Ermós fruit, per cert! Oh! Aquests escrits abominables, revolucionaris i lliurepensadors!

SENYORA ALVING. — S'enganya estimat pastor. Qui·m va fer pensar va ser vostè, i n'hi dono les gracies amb tot el meu cor.

MANDERS. — Jo?

SENYORA ALVING. — Sí. Quan me va fer tornar al jou del dever, com vostè diu, quan me va alabar com just i bo tot allò que a mi'm repugnava tant. Allavors vaig comensar a examinar el cosit de la seva doctrina. No vaig voler tocar més que un punt; però, desfet aquest, tot se va descosir. I allavors vaig comprendre que totes les costures eren fetes amb màquina.

MANDERS (*baix, amb emoció*). — Aquest es el premi del combat més dur de la meua vida?

SENYORA ALVING. — Digui més aviat la més lamentable derrota.

MANDERS. — Va ser la més gran victòria de la meua vida, Elena: una victòria sobre mi mateix.

SENYORA ALVING. — Un crim contra tots dos.

MANDERS. — Quan vostè va venir a casa i me va dir: «— Aquí'm té, soc seva», jo li vaig suplicar que tornés a casa del que era'l seu espòs davant la llei. Va ser un crim això?

SENYORA ALVING. — Sí, per mi sí.

MANDERS. — Vostè i jo no'ns compendrem mai.

SENYORA ALVING. — En tot cas ara.

MANDERS. — Mai... mai, ni en els meus pensaments més secrets, l'he considerada més que com la dona d'un altre.

SENYORA ALVING. — N'està ben segur?

MANDERS. — Elena...

SENYORA ALVING. — Un s'oblida tant facilment del passat!

MANDERS. — Jo, no: soc el mateix de sempre.

SENYORA ALVING (*cambiant de to*). — Bé, bé, bé. No'n parlem més d'aquells temps, Vostè ara està ficat en comissions i juntes, i joestic aquí lluitant amb espectres en el meu interior i fóra meu.

MANDERS. — Els de fóra jo la puc ajudar a vence-ls. Després de tot això que vostè m'ha dit avui, en consciència no puc consentir que una pobra xicota ixexperta's quedi a casa seva.

SENYORA ALVING. — No li sembla que el millor fóra buscar-li un bon partit per casar-la?

MANDERS. — Séns dubte. La Regina ara té l'edat... Es dir, jo no'i entenc gaire en aquestes coses, però...

SENYORA ALVING. — La Regina s'ha fet dòna molt aviat.

MANDERS. — Oi que sí? Me sembla recordar que ja era bastant feta quan jo la preparava per la confirmació. Però mentres tant es precís que vagi a casa d'ella, al costat del seu pare... Però, no, l'Engstrand no es... Es molt que ell m'agi pogut amagar la veritat a mi!

(*Truquen a la porta del vestibol.*)

SENYORA ALVING. — Qui pot ser? Endavant.

ENGSTRAND (*mudat, desde la porta*). — Perdoni, però...

MANDERS (*deturant-se davant d'ell*). — Ah!

Hm...

SENYORA ALVING. — Sou vós, Engstrand?

ENGSTRAND. — No he trobat cap de les criades, i m'he pres la llibertat de trucar a la porta.

SENYORA ALVING. — Està bé. Entreu. Que m'heu de dir alguna cosa?

ENGSTRAND (*entrant*). — No, senyora, gracies. Voldria dir dugues paraules al pastor.

MANDERS (*passejant-se amunt i avall*). — Hm. Ah, si? Voleu parlar amb mi, eh?

ENGSTRAND. — Sí, senyor, voldria...

MANDERS (*deturant-se davant d'ell*). — Digueu: de que's tracta?

ENGSTRAND. — Jo li·u diré senyor pastor. Ara acabem de cobrar allà baix. Tantes gracies, senyora. I, ara que hem acabat la feina, jo he pensat que estaria molt bé, tots nosaltres que hem treballat onradament, junts per espai de tant temps... he pensat que auriem de celebrar-ho amb una vetllada religiosa.

MANDERS. — Una vetllada? Allà baix, a l'asil?

ENGSTRAND. — Oh! Si al senyor pastor li sembla que no estaria bé...

MANDERS. — Sí, de bé ja·u estaria; però... hm...

ENGSTRAND. — Jo mateix avia agafat la costum d'organitzar petites reunions, els vespres.

SENYORA ALVING. — De veres?

- ENGSTRAND. — Sí, de temps en temps: un petit exercici. Però jo soc un pobre ome sense instrucció i no tinc les qualitats necessaries, pobre de mi... I he pensat: ja que'l senyor pastor Manders s'ensopega ser aquí...
- MANDERS. — Ja veureu, Engstrand: primer us vui fer una pregunta. Esteu en disposició vós per fer una vetllada així? Teniu la consciència ben neta?
- ENGSTRAND. — Oh! Valga-m Déu! Val més que no'n parlem de consciència.
- MANDERS. — Al contrari: precisament n'hem de parlar. Què contesteu?
- ENGSTRAND. — Pst. La consciència... devegades pot estar un xic intranquila.
- MANDERS. — Ah! Tant mateix ho confesseu! Me voleu dir sense embuts què es tota aquesta istoria de la Regina?
- SENYORA ALVING (*vivament*). — Pastor Manders!
- MANDERS (*signant-li que's calmi*). — Deixi-m fer...
- ENGSTRAND. — De la Regina? Déu meu Senyor, no m'espanti! (*Mira a la senyora Alving*). Que li ha passat res de mal a la Regina?
- MANDERS. — Déu no'u permeti. Però jo us pregunto què us es la Regina. Vós passeu pel seu pare, oi?
- ENGSTRAND (*insegur*). — Sí... hm... Vostè ja sab tot allò que i va aver entre jo i la po-bra Joana.

MANDERS. — No'm vingueu amb mentides.

La vostra dòna, abans de ser despatxada,
ho va confessar tot a la senyora Alving.

ENGSTRAND. — Oh! De debò?... Això va fer?

MANDERS. — Ja se'us ha tret la careta, Engstrand.

ENGSTRAND. — Ella que'u va jurar sobre 'ls
Sants Evangelis!

MANDERS. — Sobre 'ls Sants Evangelis?

ENGSTRAND. — No, sobre 'ls Sants Evangelis,
no; però va jurar-ho, i amb tota l'ànima.

MANDERS. — I m'heu estat amagant la veritat
tots aquests anys. A mi, que avia
posat tanta confiança en vós, en tot i
per tot!

ENGSTRAND. — Si, no'u puc negar.

MANDERS. — No he merescut que m'enganyessiu,
Engstrand? No m'heu trobat sempre
disposat a ajudar-vos de paraula i
d'obra tant com he pogut? Responeu-me.
Es veritat o no?

ENGSTRAND. — Sí, més de quatre vegades.
m'auria vist amb treballs si no aguéssiu estat
per vostè.

MANDERS. — I així es com m'ho pagueu. M'heu
fet fer inscripcions falses en els registres
de la parroquia, i després de tants anys
encara no m'avieiu dat cap de les explicacions
que'm devieu a mi i que deviem a
la veritat. La vostra conducta no té excusa,
Engstrand: vós i jo hem acabat per
sempre.

ENGSTRAND (*fent un sospir*). — Si, ja 'u veig.

MANDERS. — Perquè, digueu, com vos podeu justificar?

ENGSTRAND. — Com me podia arribar a pensar que ella 'u digués? Figuri-s, senyor pastor, que vostè 's troba en el cas de la Joana...

MANDERS. — Jo?

ENGSTRAND. — Déu meu! No vui pas dir el mateix cas. Volia dir si vostè tingué alguna cosa que 's dongués vergonya que la gent ho sabés. Ens hi hem de mirar un xic a acusar una pobra dòna, pastor Manders.

MANDERS. — Jo no acuso a la vostra dòna: vos acuso a vós.

ENGSTRAND. — Me permetrà que li faci una petita pregunta?

MANDERS. — Feu.

ENGSTRAND. — No es el dever d'un ome l'aixecar al que ha caigut?

MANDERS. — Ben segur.

ENGSTRAND. — No està obligat un ome a complir allò que promet?

MANDERS. — Sí, però...

ENGSTRAND. — Quan a la Joana li va succeir la desgracia amb l'inglès... pot-ser era un americà o un rus, que 'ls diuen... allavors va ser quan va venir a ciutat. Pobra xicoteta! A mi m'avia despreciat sempre, perquè an ella no li agradava res que no fes goig, i jo tenia aquesta cama esguerrada.

Vostè ja sab com va ser: que en un ball que vaig anar, hi avia uns mariners que's divertien bevent i fent-ne de les seves. Jo vaig voler donar-los entenent que'ls convenia fer una altra vida...

SENYORA ALVING (*a la finestra*).—Hm!...

MANDERS.—Ja sé, Engstrand: aquella mala gent vos van tirar escales avall. Ja m'ho heu contat. Això no 'us fa més que favor.

ENGSTRAND.—Jo no me n'alabo, perxò. Tor-nant a això que deia, ella va venir i m'ho va confessar tot amb una gran desesperació. Li asseguro que se'm va partir el cor no més que de sentir-la.

MANDERS.—De veres? I què?

ENGSTRAND.—Allavores jo que li vaig dir: «L'americà es en alta mar ara, i tu, Joana, has comès un pecat i ets una criatura perduda. Però aquí està en Jaume Engstrand, que es un bon costat». Això no era més que una figura, comprèn?

MANDERS.—Ja'us entenc, ja. Digueu.

ENGSTRAND.—Allavores jo la vaig rehabilitar casant-m'hi perquè ningú sabés que s'avia deixat enganyar per un estranger.

MANDERS.—En tot això heu obrat dignament. Però 'l que no puc aprovar es que us agueu rebaixat fins al punt d'acceptar diners...

ENGSTRAND.—Diners! Jo? Ni un centim.

MANDERS (*interrogant amb la mirada a la senyora Alving*).—Però...

ENGSTRAND.— Ah! Sí... esperi-s: ara me'n recordo. La Joana tenia alguna cosa, es veritat; però jo mai en vaig voler sentir parlar. «—No,—vaig dir,— són els diners del diable, el preu del pecat. Aquest or vil... o bitllets de banc, o l que sigui... el rebatrem per la cara de l'americà», vaig dir. Però ja era mar enllà, a embestir el mal temps.

MANDERS.— De veres, amic Engstrand?

ENGSTRAND.— Ho pot ben creure. Allavors la Joana i jo varem convenir que aquells diners servrien per pujar la criatura, i així va ser, i li podria donar compte fins de l'últim centim.

MANDERS.— Però això canvia moltíssim la qüestió.

ENGSTRAND.— Tal com li dic va ser, senyor pastor. I li puc assegurar que he estat un bon pare per la Regina, fins aon m'han permès arribar les meves forces, perquè jo no soc més que un pobre esguerrat.

MANDERS.— Anem, vaja, amic Engstrand.

ENGSTRAND.— Però això tu puc ben dir: jo he pujat la nena, he viscut amb la Joana en pau i harmonia i he governat a casa meva com mana la Sagrada Escriptura. I mai se m'ha ocorregut anar a trobar el pastor Manders per alabar-men i fer ostentació d'aver fet també una bona acció. No: quan en Jaume Engstrand en fa alguna, de bona acció, se la sab callar. Desgra-

ciadament no es gaire sovint, i quan vaig a veure'l pastor Manders, prou feines tinc a parlar-li d'errors i debilitats. Perquè, lo que deia ara mateix, devegades un om té la consciència intranquila.

MANDERS.—Doneu-me la mà, Engstrand.

ENGSTRAND.—Oh, Jesús! Senyor pastor...

MANDERS.—Fòra compliments. (*Li extreny la mà.*)

ENGSTRAND.—I ara permeti-m que li demani perdó...

MANDERS.—Vós! Si soc jo que us en tinc de demanar a vós.

ENGSTRAND.—Oh! Això no.

MANDERS.—Sí. I amb tot el meu cor. Perdoneu que agi dubtat de vós. I cregueu que si alguna vegada us puc provar d'una manera o altra la meva bona voluntat...

ENGSTRAND.—Ho faria?

MANDERS.—Amb molt gust.

ENGSTRAND.—Es que ara mateix tindrà ocasió. Amb el diner que he pogut arrecollar, he pensat fundar un ostal per la gent de mar.

SENYORA ALVING.—Vós!

ENGSTRAND.—Sí, senyora. Seria, com aquell qui diu, una especia d'asil. El mariner troba tantes temptacions a terra! Però a casa meva seria 'l mateix que si'l vigilés un pare.

MANDERS.—Què 'n pensa, senyora Alving?

ENGSTRAND.—Jo no dispo de gran cosa,

pobre de mi; però si trobés algun benefactor que m'ajudés...

MANDERS. — Està bé: ja'n tornarem a parlar.

La vostra idea m'agrada molt. Però ara comenceu a anar a l'asil i feu fer lluminaries perquè 's vegi ja una mica de festa. Després ja'ns ocuparem de la vetllada edificant, amic Engstrand; perquè ja crec que esteu en bona disposició d'esprit.

ENGSTRAND. — Sí: també m'ho sembla a mi. Sent així, passi-u bé, senyora, i tantes gracies de tot; i sobre tot tingui en compte la Regina. (*S'aixuga una llagrima*). La pobra filla de la Joana... hm, sembla extrany... me l'estimo com si fos meva. Oh, sí, de la mateixa manera! (*Saluda i se'n va per la porta del vestibol.*)

MANDERS. — Bé: què me'n diu d'aquest ome, senyora Alving? L'explicació d'ell difereix bastant de la de vostè.

SENYORA ALVING. — Sí, efectivament.

MANDERS. — Ja veu si s'ha d'anar en compte a judicar els altres. Però quina satisfacció no's té quan un veu que s'ha equivocat! No troba?

SENYORA ALVING. — El que jo trobo es que vostè es i serà sempre un nen gran, Manders.

MANDERS. — Jo?

SENYORA ALVING (*posant les mans a les espatlles d'ell*). — I quasi'm vénen ganes de donar-li una abraçada.

MANDERS (*tirant-se endarrera*).—I ara! Valga-m Déu! Quina idea!

SENYORA ALVING (*somrient*).—Oh! No tingui por.

MANDERS (*acostant-se a la taula*).—Devegades té una manera tant extremosa d'expressar-se vostè! Ara, deixi-m recollir els documents i posar-los a la cartera. (*Ho fa.*) Perfectament. Estigui bona. Vigili bé l'Osvald, quan tornarà. Jo vindré desseguida. (*Agafa 'l barret i se'n va per la porta del vestibol.*)

SENYORA ALVING (*fa un sospir, mira un moment per la finestra, arregla un xic la sala i s disposa a anar al menjador; però en sent a la porta, s'atura estupefacta i fa una exclamació de sorpresa*).—Osvald! Encara ets a taula?

OSVALD (*del menjador estant*).—Estava acabant el cigarro.

SENYORA ALVING.—Jo'm pensava que te n'avies anat a passejar un moment.

OSVALD.—Amb aquest temps que fa?

(*Se sent dringar un got. La senyora Alving deixa oberta la porta i s'asseu en el sofà de la vora de la finestra, amb la feina de brodar a la mà.*)

OSVALD (*sempre del menjador estant*).—No es el pastor Manders que se n'ha anat ara mateix?

SENYORA ALVING.—Sí: se n'ha anat a l'asil.

OSVALD.—Hm.

-(Se sent el dring d'un got topant amb una ampolla.)

SENYORA ALVING *(amb una mirada inquieta)*.

—Osvald! Auries d'anar amb compte amb aquest licor: es molt fort.

OSVALD.—Es bo contra l'umitat.

SENYORA ALVING.—No't sembla que estaries millor aquí amb mi?

OSVALD.—No podria fumar.

SENYORA ALVING.—Ja sabs que un cigarro sempre t'el podras fumar.

OSVALD.—Ja vinc, doncs. Una gota més i prou. Jaestic. *(Entra amb el cigarro a la boca i tanca la porta darrera d'ell. Un curt silenci.)*

OSVALD.—Aon ha anat el pastor?

SENYORA ALVING.—Ara mateix t'ho acabo de dir: ha anat a l'asil.

OSVALD.—Ah, si! Es veritat.

SENYORA ALVING.—No t'auries d'estar tant tamps a taula, Osvald.

OSVALD *(amb la mà que té el cigarro darrera l'esquena)*.—M'hi trobo tant bé, mare: *(Acariciant-la i donant-li copets.)* Figura-t: per mi, que acabo d'arribar, estar segut a la taula de la meva mare, a casa de la meva mare, i poder menjar les coses bones que la meva mare m'adona.

SENYORA ALVING.—Oh, el meu fill!

OSVALD *(passejant-se un xic impacient)*.—I què més puc fer aquí? No'm puc posar a treballar...

SENYORA ALVING. — Per què, no pots?

OSVALD. — Amb un temps així? Sense un raig de sol en tot lo dia. (*Passejant*). Oh! No poder treballar!

SENYORA ALVING. — Pot-ser no has fet gaire bon pensament de venir a casa.

OSVALD. — Si que l'he fet.

SENYORA ALVING. — És que m'estimaria dèu vegades més privar-me del gust de tenir-te aquí que no pas...

OSVALD (*se detura al costat de la taula*). — Però, diga-m mare: es veritat que n'estas tant de contenta de tornar-me a tenir a casa?

SENYORA ALVING. — Sí, estic contenta, fill meu!

OSVALD (*matxucant un diari*). — Me sembla que t'auria de ser indiferent que jo existís o no.

SENYORA ALVING. — I tens cor de dir això a la teva mare, Osvald?

OSVALD. — Bé has sabut viure tot aquest temps sense mi.

SENYORA ALVING. — Si, he viscut sense tu, es veritat.

(*Un silenci. Se va fent fosc. L'Osvald torna a passejar-se. Ha deixat el cigarro.*)

OSVALD (*aturant-se davant de la senyora Alving*). — Mare: me deixes seure en el sofà, al costat teu?

SENYORA ALVING (*fent-li lloc*). — Sí, seu, fill meu.

OSVALD (*s'asseu*). — Ara't vaig a dir una cosa, mare.

SENYORA ALVING (*amb ansietat*). — Què?

OSVALD (*mirant fixament davant d'ell*). —

Perquè no puc callar-m'ho per més temps.

SENYORA ALVING. — Callar què? Què passa?

OSVALD (*comabans*). — No hi gosat mai escriure-t'ho, i d'ençà que he arribat...

SENYORA ALVING (*agafant-lo pel braç*). —

Osvald, què i ha? Què passa?

OSVALD. — Tot aïr i tot avui he procurat treure-m del cap aquells pensaments... deslliurar-men... Però, inutil...

SENYORA ALVING (*aixecant-se*). — Diga-m'ho desseguida tot, ara mateix, Osvald.

OSVALD (*fent-la tornar an seure*). — No't moguis. Ja faré per dir-t'ho. Jo m'he queixat d'un cansament causat pel viatge.

SENYORA ALVING. — Si, digues...

OSVALD. — Però no'u es, no es cap cansament del viatge.

SENYORA ALVING (*tornant a voler aixecar-se*).

— No estas pas malalt, fill meu?

OSVALD (*fent-la seure*). — No't moguis, mare.

Escolta-m amb tranquil·litat. No es que tingui cap malaltia, allò que se'n diu generalment una malaltia. (*Posant-se les mans al cap*.) Mare: tinc el cap fet malbé, ja no soc bo per res... Mai més podré tornar a treballar! (*Tapant-se la cara amb les mans, deixa caure el cap a la falda d'ella i s'posa a plorar.*)

SENYORA ALVING (*palida i tremolosa*). — Osvald! Mira-m! No, no, això que dius no es veritat.

OSVALD (*amb una mirada de desesperació*). — No poder treballar mai més! Mai més! Mai més! Ser com un mort vivent! T'imagines re tant terrible, mare?

SENYORA ALVING. — Pobre fill meu! Però de què t ve aquesta desgracia?

OSVALD (*incorporant-se*). — Això es el que no'm puc explicar ni comprendre. No ho portat mai una vida dissipada... mai, per cap concepte. Pots ben bé creure-m, mare: mai l'he portada.

SENYORA ALVING. — Ho crec, fill meu.

OSVALD. — I, no obstant, la tinc assobre, aquesta gran desgracia.

SENYORA ALVING. — Oh! Tot això se te n'anirà, pobre fill meu. No es més que un excés de treball. Creu-me, no es res més.

OSVALD (*amb pena*). — Jo també m'ho pensava de primer, però no es això.

SENYORA ALVING. — Conta-m'ho tot desde el començament.

OSVALD. — Això vui.

SENYORA ALVING. — Quan te'n vas adonar per primera vegada?

OSVALD. — Desseguida que vaig ser a París, després de l'ultima vegada que vaig estar aquí. Vaig començar per sentir-me uns dolors fortissims al cap... especialment aquí darrera. Me semblava que m'apre-

taven el cap amb un cercol de ferro del coll en amunt.

SENYORA ALVING. — I què?

OSVALD. — Jo'm vaig creure que no fos el mateix mal de cap que'm va fer sofrir tant a l'època de la creixença.

SENYORA ALVING. — Si, si...

OSVALD. — Però no'u era: no vaig trigar a convence-men. No podia treballar. Vaig voler començar un quadro, i'm vaig trobar com si aguéss perdut totes les meves facultats: no podia concentrar-me i fixar les imatges: tot voltava, al davant meu... com si'l cap me rodés. Era un estat terrible! A l'últim vaig enviar a buscar un metge, i per ell vaig saber la veritat.

SENYORA ALVING. — Què vols dir?

OSVALD. — Era un dels primers metges de París. Jo li vaig contar tot allò que'm passava, i ell me va començar a fer una serie de preguntes que'm van semblar no tenir res que veure amb el meu estat: no comprenia pas aon anava...

SENYORA ALVING. — I què...?

OSVALD. — A l'últim va dir-me: «— Vostè, de naixença, té alguna cosa... corcada». Sí: va usar aquesta mateixa paraula: *vermoulue*.

SENYORA ALVING (*amb ansietat*). — Què volia dir?

OSVALD. — Jo tampoc el vaig comprendre i li vaig demanar que s'expliqués més clara-

ment. I allavores el vell cinic... (*Cloent el puny.*) Oh!...

SENYORA ALVING. — Què va dir?

OSVALD. — Va dir: «—Els pecats dels pares els purguen els fills».

SENYORA ALVING (*aixecant-se lentament*). — Els pecats del pares...

OSVALD. — Vaig estar a punt de bofetejar-lo.

SENYORA ALVING (*atravessant l'escena*). — Els pecats dels pares...

OSVALD (*sommrient amb pena*). — Sí, què te'n sembla? Es clar, jo allavores li vaig assegurar que no podia ser allò que ell deia. Que't creus que's va retractar? No: va sostenir la seva opinió, i fins que li vaig ensenyar les teves cartes i li vaig traduir els passatges on parlaves del pare...

SENYORA ALVING. — Allavores què?

OSVALD. — Allavores, naturalment, va aver de reconèixer que s'avia equivocat: i vaig saber la veritat, l'incomprensible veritat: auria agut d'estar-me d'aquella deliciosa vida de jove amb els meus companys. N'avia fet massa. La culpa era ben meva.

SENYORA ALVING. — Osvald! Oh, no, no t'ho creguis!

OSVALD. — No i avia cap més explicació possible, va dir ell. Això es l'horrorós. Irreparablement perdut per tota la vida... i per culpa meva. Tant com auria pogut fer en aquest món... ni menos gosar pensar-hi... Oh! Si pogués tornar a néixer i

desfer tot això que he fet! (*Enfonsa'l cap en el sofà.*)

(*La senyora Alving se retorç les mans i va amunt i avall de l'escena en una lluita silenciosa amb sí mateixa.*)

OSVALD (*després d'una estona. s'alça un xic i s queda recolzat*). — Si al menos aguéssim sigut una cosa ereditada, una cosa de que jo no fos responsable... Però així! Aver destruït un mateix tant vergonyosament tant estupidament, amb tanta lleugeresa, la seva pròpia felicitat, la seva salut, tot, en aquest món... l'avenir, la vida!

SENYORA ALVING. — No, no, fill estimat del meu cor! És impossible! (*Inclinant-se sobre d'ell.*) La cosa no es tant desesperada com te penses.

OSVALD. — Oh! No'us sabs tu... (*S'aixeca d'un salt.*) I aver-te de donar aquesta pena, mare! Més d'una vegada he desitjat que tu no fessis cas de mi, fins he volgut pensar-me que no'n feies.

SENYORA ALVING. — Jo, Oswald? Tu, que ets el meu fill, l'única cosa que'm queda en aquest món, la meua única preocupació!

OSVALD (*agafant-li les mans i petonejant-les-hi*). — Sí, mare meua, ja'us veig. Quan soc a casa 'us veig prou, i això es el que'm sab greu. Però ara ja'us sabs tot. No'n parlem més per avui. No'us puc pensar gaire seguit. (*Allunyant-se.*) Fes-me portar alguna cosa per beure, mare.

SENYORA ALVING.—Per beure? Què vols beure ara?

OSVALD.—Oh! El que tu vulguis. Bé deus tenir porx fret a casa.

SENYORA ALVING.—Sí; però, fill meu...

OSVALD.—No'm diguis que no, mare. No siguis dolenta. Necessito alguna cosa per anegar tots aquests pensaments que m'aturmenten. (*Entra a l'invernacle.*) I després... aquesta fosquedat d'aquí!

(*La senyora Alving estira 'l cordó d'una campana, a la dreta.*)

OSVALD.—I aquesta pluja que mai para. Una setmana darrera l'altra, mesos enters plovent. Mai ni un raig de sol. No'm recordo d'aver vist mai el sol cap de les vegades que he estat a casa.

SENYORA ALVING.—Osvald, tu penses anar-ten.

OSVALD.—Hm... (*Sospira profundament.*) No penso en res! No puc pensar en res! (*Baixant la veu.*) Me'n guardaré prou!

REGINA (*a la porta del menjador*).—Que ha trucat, senyora.

SENYORA ALVING.—Sí: porta-ns un llum.

REGINA.—El porto desseguida. Ja es encès. (*Se'n va.*)

SENYORA ALVING (*acostant-se a l'Osvald*).—Osvald, no m'amaguis res.

OSVALD.—No t'amago res, mare. (*S'acosta a la taula.*) Me sembla que prou t'he dit.

(*La Regina porta 'l llum i el posa sobre la taula.*)

SENYORA ALVING. — Escolta, Regina: porta-ns una mitja ampolla de xampany.

REGINA. — Molt bé diu, senyora. (*Se'n va.*)

OSVALD (*rodejant amb el braç el coll de la senyora Alving*). — Es això que jo volia. Ja sabia jo que la meva mare era incapaça de deixar patir de set el seu fill.

SENYORA ALVING. — Pobre Osvald meu! Com vols que't negui res ara?

OSVALD (*vivament*). — De bona veritat, mare? Ho dius de veres?

SENYORA ALVING. — Com? Què?

OSVALD. — Que tu no'm negaras res?

SENYORA ALVING. — Però fill meu...

OSVALD. — Pst.

REGINA (*portant sobre una safata una mitja ampolla i dugues copes, que posa sobre la taula*). — Vol que la destapi?

OSVALD. — No, gracies: ja'u faré jo.

(*La Regina se'n va.*)

SENYORA ALVING (*s'asseu a taula*). — Què volies dir, que tinguessis por que jo't negués?

OSVALD (*destapant l'ampolla*). — Primer deixa-m beure una copa... o dugues. (*Fa saltar el tap, omple una copa i va per omplir-ne una altra.*)

SENYORA ALVING (*deturant-li la mà*). — Gracies... Per mi no me'n posis.

OSVALD. — La pendré jo, doncs. (*Buida la copa, la torna a omplir i la buida novament; després s'asseu a taula.*)

SENYORA ALVING (*esperant que ell parli*).—

I bé?

OSVALD (*sense mirar-la*). — Escolta: m'ha semblat que tu i el pastor Manders estaveu molt cap-ficats... sí, molt callats, a taula.

SENYORA ALVING. — Això has notat?

OSVALD. — Sí. Hm... (*Després d'un curt silenci*.) Diga-m que te'n sembla de la Regina?

SENYORA ALVING. — Què me'n sembla?

OSVALD. — Sí: es esplèndida, oi?

SENYORA ALVING. — Osvald, tu no la coneixes com jo...

OSVALD. — Què vols dir?

SENYORA ALVING. — Desgraciadament, la Regina's va estar massa temps a casa seva: l'auria agut de fer venir a casa més aviat.

OSVALD. — Sí: però no dóna goig de veure-la, mare? (*Torna a omplir la copa.*)

SENYORA ALVING. — La Regina te molts defectes, i grossos...

OSVALD. — I què 'i fa? (*Torna a beure.*)

SENYORA ALVING. — Però, a pesar de tot, l'estimo, i jo soc responsable d'ella. Per res del món voldria que li succeís cap mal.

OSVALD (*aixecant-se d'un salt*). — Mare, la Regina es la meva única salvació.

SENYORA ALVING (*aixecant-se*). — Què vols dir?

OSVALD. — No puc continuar suportant aquest turment tot sol.

- SENYORA ALVING. — No tens la teva mare per ajudar-te a soportar-lo?
- OSVALD. — Sí, així m'ho pensava; o per això he tornat a casa. Però no podrà ser. Ja'u veig, no podrà ser. No podria aguantar el viure aquí.
- SENYORA ALVING. — Osvald!
- OSVALD. — Aig de viure d'una altra manera, mare. Per això t'aig de deixar. No vui que tinguis sempre davant teu aquest espectacle.
- SENYORA ALVING. — Pobre fill meu! Però, Osvald, mentres estiguis malalt així...
- OSVALD. — Si no fos més que la malaltia, me quedaria amb tu, mare, perquè tu ets el millor amic que tinc en aquest món.
- SENYORA ALVING. — Si que'u soc, Osvald: no es veritat?
- OSVALD (*anant d'una banda a l'altra amb inquietut*). — Però són tots aquests turments, tots aquests remordiments... i aquesta gran engunia que'm mata. Oh!... Aquesta engunia espantosa.
- SENYORA ALVING (*anant darrera d'ell*). — Engunia? Quina engunia? Què vols dir?
- OSVALD. — Oh! No'm facis més preguntes. No sé. No t'ho puc explicar.
- (*La senyora Alving passa a la dreta i torna a trucar.*)
- OSVALD. — Què vols?
- SENYORA ALVING. — Vui que'l meu fill estigui alegre: vet-aquí 'l que vui. No vui

que's consumi de tristesa. (*A la Regina, que apareix a la porta.*) Més xampany... una ampolla sencera.

(*La Regina se'n va.*)

OSVALD. — Mare!

SENYORA ALVING. — Que't penses que no sabem viure aquí també?

OSVALD. — No dona goig de veure-la? Que ben feta! I que forta!

SENYORA ALVING (*asseient-se a la taula*). —

Seu, Oswald, i enraonem tranquilament.

OSVALD (*seient*). — Tu no sabs mare, que tinc d'esmenar una falta que vaig cometre amb la Regina.

SENYORA ALVING. — Tu?

OSVALD. — O una petita imprudencia, si tu vols; ben ignocenta, per cert. Quan vaig ser aquí l'ultima vegada...

SENYORA ALVING. — Sí...

OSVALD. — Sempre m'estava fent preguntes respecte de París, i jo vinga contar-li coses. Quan un dia'm va passar pel cap preguntar-li: «—No li agradaria anar-hi, a vostè?»

SENYORA ALVING. — I ella?

OSVALD. — Vaig veure que's tornava tota roja i'm va dir: «Ja'u crec, que m'agradaria», «Bé—li vaig respondre, —ja mirarem de combinar-ho...»

SENYORA ALVING. — I què?

OSVALD. — Es clar, jo ja no me n'avia recordat més; i vet-aquí que quan abans d'aïr li pregunto si estava contenta que jo agüés

determinat estar-me tant temps a casa..

SENYORA ALVING. — Què?

OSVALD. — Ella'm mira tota extranyada i'm pregunta: «—I la meva anada a París?»

SENYORA ALVING. — La seva anada?

OSVALD. — Allavors vaig veure que s'avia pres la cosa de debò, que avia estat pensant en mi tot aquest temps i que s'avia posat a aprendre 'l francès...

SENYORA ALVING. — Ah! Vet-aquí per què 'u feia!

OSVALD. — Mare... quan m'he vist al davant meu aquella xicota, esplèndida, guapa, plena de salut... fins en aquell moment no m'hi avia fixat mai... però ara que l'he vista amb els braços oberts, a punt de rebre-m...

SENYORA ALVING. — Osvald!

OSVALD. — Tot seguit he comprès que era la meva salvació: tenia al meu davant el goig de viure.

SENYORA ALVING. — El goig de viure? Això es la salvació?

REGINA (*a la porta del menjador, amb una ampolla a la mà*). — Perdoni que agi trigat tant, però he agut d'anar al celler.
(*Posa l'ampolla sobre la taula.*)

OSVALD. — Porta una altra copa.

REGINA (*mirant-sel amb extranyesa*). — Ja 'i es la de la senyora.

OSVALD. — Sí, però porta-n una per tu, Regina.

(*La Regina, confosa, mira timidament a la senyora Alving.*)

OSVALD. — Què esperes?

REGINA (*baix i perplexa*). — Ja'u vol la senyora?

SENYORA ALVING. — Vés a buscar la copa, Regina.

(*La Regina se'n va cap al menjador.*)

OSVALD (*seguint-la amb la mirada*). — T'has fixat quin caminar? Que airós i resolut!

SENYORA ALVING. — No pot ser, Oswald.

OSVALD. — Hi estic decidit. Comprens? Es inútil que'm contradiguis.

(*La Regina entra amb una copa buida.*)

OSVALD. — Seu, Regina.

(*La Regina interroga amb la mirada a la senyora Alving.*)

SENYORA ALVING. — Seu.

(*La Regina s'asseu en una cadira prop de la porta del menjador, amb la copa buida a la mà.*)

SENYORA ALVING. — Oswald: què deies del goig de viure?

OSVALD. — Oh! El goig de viure, mare... no el coneixeu en aquesta terra. No l'he sentit mai, aquí.

SENYORA ALVING. — Ni quan ets amb mi?

OSVALD. — No quan soc a casa. Però tu no'u pots comprendre.

SENYORA ALVING. — Sí, sí: ja'm sembla que'u comprenc ara.

OSVALD. — També'l goig de treballar. En el

fondo es la mateixa cosa. Però aquest goig tampoc el coneixeu.

SENYORA ALVING.—Pot-ser tens raó, Osvald. Dignes, digues.

OSVALD.—Si, veig que aquí s'acostuma a considerar el treball com un castig de Déu, com un castig als nostres pecats, i la vida, com una cosa despreciable, de que mai ens en podem deslliurar prou aviat.

SENYORA ALVING.—Una vall de llagrimas, sí. I nosaltres fem tot el que sabem perquè 'u sigui.

OSVALD.—Però allí ningú 'i està per aquestes coses. Allí ja ningú creu aquestes doctrines. Allí un se sent ple de goig i felicitat pel mer fet de viure. Mare: t'has fixat que tot quant he pintat versa sobre 'l goig de viure... sempre 'l goig de viure? Allí es tot llum i sol i aire de festa... i cares radiants de felicitat. Per això tinc por de viure aquí.

SENYORA ALVING.—Por? De què tens por aquí, amb mi?

OSVALD.—Tinc por que tot això que fermenta en mi no's transformi en mal.

SENYORA ALVING.—*(mirant-sel fixament)*
Creus que succeiria això?

OSVALD.—Sí. Prova de fer la mateixa vida aquí que allí, i ja no serà la mateixa vida.

SENYORA ALVING.—*(que ha escoltat amb una atenció creixent, s'aixeca i fixa sobre ell)*

una mirada fonda i pensativa). — Ara comprenc.

OSVALD. — Comprens què?

SENYORA ALVING. — Ara 'u comprenc per primera vegada. I ara puc parlar.

OSVALD. — Mare, no t'entenc.

REGINA (*que també s'ha aixecat*). — Vol que me'n vagi?

SENYORA ALVING. — No, queda-t. Ara puc parlar. Ara, fill meu, ho sabras tot. I després resoldras. Osvald! Regina!

OSVALD. — Pst. El pastor...

MANDERS (*entra per la porta del vestibol*). — Ah! Ah! Hem passat una estona deliciosa, allà baix.

OSVALD. — Nosaltres també.

MANDERS. — Hem de veure si ajudem l'Engstrand en això de l'ostal per la gent de mar. La Regina auria d'anar amb ell per ajudar-lo...

REGINA. — No, senyor; gracies.

MANDERS (*adonant-se d'ella*). — Com? Vostè aquí? I amb una copa a la mà!

REGINA (*apressurant-se a deixar la copa*). — Pardon!

OSVALD. — La Regina se'n ve amb mi, pastor.

MANDERS. — Se'n va! Amb vostè!

OSVALD. — Si: com a dòna meva... si ella 'u vol.

MANDERS. — Però, per l'amor de Déu!

REGINA. — Què vol que'i faci, jo?

OSVALD. — O bé 's quedarà aquí si jo m'hi quedo.

- REGINA (*involuntariament*). — Aquí!
- MANDERS. — Me deixa parat, senyora Alving.
- SENYORA ALVING. — No faran ni una cosa ni una altra, perquè ara ja'u puc dir tot.
- MANDERS. — Però no'u dirà. No, no, no!
- SENYORA ALVING. — Sí, puc i vui. I, no tingui por, no'n resultarà destruït cap ideal.
- OSVALD. — Mare: què se m'oculta a mi?
- REGINA (*escoltant*). — Senyora! Escolti! A fòra hi ha gent que crida. (*Passa a l'invernacle i mira cap enfòra.*)
- OSVALD (*a la finestra de l'esquerra*). — Què passa? D'on ve aquesta resplendor?
- REGINA (*crident*). — L'asil que està cremant!
- SENYORA ALVING (*a la finestra*). — L'asil que està cremant!
- MANDERS. — Cremant? Impossible. Si jo'n vinc.
- OSVALD. — Ont es el barret? Ah! Tant se val...
L'asil del meu pare! (*Se'n va corrents per la porta del jardí.*)
- SENYORA ALVING. — El xal, Regina! Com crema!
- MANDERS. — Es espantós! Senyora Alving, es el castig del cel que cau sobre aquest lloc de perdició.
- SENYORA ALVING. — Sí, es veritat. Vine, Regina. (*Se precipita, seguida de la Regina, per la porta del vestibol.*)
- MANDERS (*juntant les mans*). — I sense assegurar! (*Se'n va darrera d'elles.*)

ACTE TERCER

La mateixa decoració. Totes les portes estan esbatanades. El llum encara està encès sobre la taula. A fóra es fosc; una debíl resplendor d'incendi cap a l'esquerra.

(La senyora Alving, amb un mocador d'abric al cap, mira l'incendi desde l'invernacle. La Regina embolicada en un xal, s'està darrera d'ella.)

SENYORA ALVING.—Tot cremat. No quedare.

REGINA.—Encara hi ha foc en els fonaments.

SENYORA ALVING.—I l'Osvald que no torna!

No hi ha res per salvar.....

REGINA.—Vol que vagi a portar-li el barret?

SENYORA ALVING.—Ni barret se n'ha endut?

REGINA (*senyalant dins del vestibol*).—No,

senyora: es al penja-robes.

SENYORA ALVING.—Deixa-l estar. No pot

trigar a venir, ja. Vaig a veure si'l trobo.
(*Se'n va per la porta del jardí.*)

MANDERS (*entrant per la porta del vestibol*).

— Que hi es la senyora Alving?

REGINA. — Ara mateix se n'acaba d'anar pel jardí.

MANDERS. — Es la nit més terrible que he passat en ma vida.

REGINA. — Sí: es una desgracia orrorosa, oi?

MANDERS. — Oh! No me'n parli! No hi puc pensar.

REGINA. — Però, com pot aver estat?

MANDERS. — No'm preguntis re, Regina. Què vol que sapiga, jo? Vostè també...? No n'hi ha prou que'l seu pare...?

REGINA. — Què ha fet?

MANDERS. — Oh! Me farà tornar boig.

ENGSTRAND (*entrant per la porta del vestibol*)

— Senyor pastor...

MANDERS (*tombant-se csparverat*). — Aquí i tot me veniu al darrera?

ENGSTRAND. — Sí, senyor, que Déu me mati...

Jesús, què dic ara! Però es ben trist per vostè, senyor pastor...

MANDERS (*amunt i avall*). — Déu meu! Déu meu!

REGINA. — Què passa?

ENGSTRAND. — La vetllada d'aïr en té la culpa. (*Baix.*) Ja es nostre noia. (*Alt.*) I pensar que jo tinc la culpa que agi sigut el pastor Manders!

MANDERS. — Engstrand, vos asseguro que...

ENGSTRAND. — Ningú ha tocat els llums sinó vostè.

MANDERS (*aturant-se*). — Sí, vós ho dieu. Però jo no'm recordo d'aver tingut un llum a la mà.

ENGSTRAND. — I jo he vist perfectament com vostè agafava una candela i la mocava amb els dits, i després tirava 'l cremell a les serradures.

MANDERS. — Vós aveu vist això?

ENGSTRAND. — Sí 'u he vist?

MANDERS. — No'u puc creure. Jo, que mai he mocat una candela amb els dits.

ENGSTRAND. — Ja es una costum ben perillosa, una bona prova 'n tenim. Però es tant gros el mal causat, senyor pastor?

MANDERS (*passejant-se inquiet*). — Oh! No'm pregunteu res!

ENGSTRAND. — I el senyor pastor no l'avia assegurat?

MANDERS (*continua passejant-se*). — No, no, no. Bé prou que'u sabeu.

ENGSTRAND (*seguint-lo*). — Sense estar assegurat! I anar-hi a calar foc així! Jesús, Jesús, quina desgracia!

MANDERS (*aixugant-se la suor del front*). — Sí, ja'u podeu dir, Engstrand.

ENGSTRAND. — I que una desgracia així passi a un establiment de beneficencia que diu que avia de fer tant de bé a la ciutat i a la comarca. Tinc por que'ls diaris no'l posaran gaire bé, senyor pastor.

MANDERS. — No, d'això es que tinc por.
Es pot-ser el que'm sab més greu de tot.
Tots els atacs i acusacions indignes... Oh!
M'esgarrifa de pensar-hi.

SENYORA ALVING (*entrant per la porta del jardí*). — No: i ha manera d'apartar-lo del foc.

MANDERS. — Ah! Es vostè, senyora?

SENYORA ALVING. — Ja'u veu, pastor Manders: s'ha escapat de fer el discurs inaugural.

MANDERS. — Més m'estimaria aver-lo pogut fer...

SENYORA ALVING (*amb veu sorda*). — Val més que agi estat així. No n'auria sortit res de bo, d'aquest asil.

MANDERS. — Vol dir?

SENYORA ALVING. — En dubta?

MANDERS. — Perxò no deixa de ser una gran desgracia.

SENYORA ALVING. — Parlem un xic de la part economica. Que espereu al pastor, Engstrand?

ENGSTRAND (*prop de la porta del vestibol*). — Sí, senyora.

SENYORA ALVING. — Seieu, doncs.

ENGSTRAND. — Gracies. Estic bé dret.

SENYORA ALVING (*al pastor Manders*). — Deurà agafar el vapor?

MANDERS. — Sí: d'aquí una ora.

SENYORA ALVING. — Així, faci-m el favor d'emportar-se tots els papers. No vui sen-

tir a parlar més d'aquest assumpte: d'altres me preocupen...

MANDERS. — Senyora Alving...

SENYORA ALVING. — Més endavant li enviaré poders perquè 'u arregli tot com millor li sembli.

MANDERS. — Me n'encarregaré amb molt gust La primera disposició del testament, ara es del tot inaplicable, per desgracia.

SENYORA ALVING. — Naturalment.

MANDERS. — Jo penso primer de tot traspassar al municipi la propietat de Solvik. La terra no deixa de tenir algun valor. Sempre podrà servir per alguna cosa o altra. I la renda del capital del banc potser podrà destinar-se a beneficencia.

SENYORA ALVING. — Com a vostè li sembli. Tot això avui m'es completament indiferent.

ENGSTRAND. — Pensi en el meu ostal, senyor pastor.

MANDERS. — Sí, no es una mala idea. Veurem, ja m'ho pensaré...

ENGSTRAND. — Que dintre pensar-s'ho!.. Oh, Jesús! Perdoni.

MANDERS (*amb un sospir*). — I jo no sé fins quan podré ocupar-me d'aquests assumptes... no sé si l'opinió pública m'obligarà a retirar-me. Tot depèn del resultat de l'informació oficial.

SENYORA ALVING. — Què diu?

MANDERS. — I el resultat no'l podem preveure.

- ENGSTRAND (*acostant-se ad ell*).— Oh! Això rai! Aquí i ha en Jaume Engstrand...
- MANDERS.— Sí, sí, però...
- ENGSTRAND (*baixant la veu*).— I en Jaume Engstrand no es ome per abandonar un noble benefactor en l'ora del perill, com si diguessim.
- MANDERS.— Sí, amic meu... Però com...?
- ENGSTRAND.— En Jaume Engstrand es com l'àngel de la guarda, per dir-ho així, senyor pastor.
- MANDERS.— No, no, no, no'u puc acceptar.
- ENGSTRAND.— Oh! Encara que no vulgui. Jo en conec un que ja una vegada va fer passar com a seva la falta comesa per un altre.
- MANDERS.— Jaume! (*Li extreny la mà*). Sou un ome extrany. No tingueu por: ja us ajudaré en el vostre asil. Compteu amb mi.
(*L'Engstrand vol donar les gracies, però l'emoció no'l deixa parlar.*)
- MANDERS (*posant-se en bandolera la seva cartera de viatge*).— I ara, passin-ho bé. Ens en anirem tots dos junts.
- ENGSTRAND (*baix amb la Regina que s'està a la vora de la porta del menjador*).— Vine amb nosaltres, també, noia. Estaras com el peix a l'aigua.
- REGINA (*fent que no amb el cap*).— Merci.
(*Se'n va al vestibol i porta el paltó del pastor.*)
- MANDERS.— Passi-u bé, senyora Alving. I

que l'esperit d'ordre i regularitat penetri aviat en aquesta casa.

SENYORA ALVING. — Passi-u bé, Manders. *(Se'n va a l'ivernacle, veient entrar l'Osvald per la porta del jardí.)*

ENGSTRAND *(mentre junt amb la Regina ajuden al pastor Manders a posar-se'l paltó).* — Adeu, filla meva. I si't passava res, ja sabs on trobaras en Jaume Engstrand. *(Baix).* Carrer del Port... Hm!... *(A la senyora Alving i a l'Osvald.)* I l'ostal s'anomenarà «Ostal del camarleng Alving». Ara, si consegueixo fer-lo anar tal com desitjo, ja els asseguro jo que serà digne del senyor camarleng.

MANDERS *(a la porta).* — Hm, hm! Veniu, Engstrand. Estiguin bons. *(Ell i l'Engstrand se'n van pel vestibol.)*

OSVALD *(acostant-se a la taula).* — De quin ostal parlaven?

SENYORA ALVING. — D'una especie d'asil que volen fundar ell i el pastor Manders.

OSVALD. — Se cremarà com l'altre.

SENYORA ALVING. — Per què dius això?

OSVALD. — Tot cremarà. No ha de quedar res que recordi la memoria del meu pare. Jo també estic cremant.

(La Regina se'l mira tota sorpresa.)

SENYORA ALVING. — Osvald! No avies d'aver-te estat tant temps allà, pobre fill meu!

OSVALD *(asseient-se).* — Pot-ser tens raó.

SENYORA ALVING. — Deixa-m aixugar-te la cara, Osvald: estas tot mullat. (*L'aixuga amb el mocador.*)

OSVALD (*mirant indiferentment davant d'ell.*)
— Gracies, mare.

SENYORA ALVING. — Estas cansat, Osvald?
Vols anar a dormir?

OSVALD (*enguniós.*) — No, no... dormir no!
Jo no dormo mai: ho faig veure no més.
(*Amb veu sorda.*) Bé prou aviat que vindrà.

SENYORA ALVING (*mirant-sel amb inquietut.*)
— Ah! Tant mateix estas malalt, fill del meu cor?

REGINA (*amb curiositat.*) — El senyor Alving està malalt?

OSVALD (*amb impaciència.*) — Tanqueu totes les portes! Aquesta engunia que'm mata...

SENYORA ALVING. — Tanca Regina.

(*La Regina tanca totes les portes i se queda prop del vestibol. La senyora Alving se treu el mocador; la Regina fa 'l mateix.*)

SENYORA ALVING (*acostant una cadira a la de l'Osvald i asseient-s'hi.*) — Veus? Així. Jo m'estaré al teu costat.

OSVALD. — Si: estiga-t'hi. I que també i vingui la Regina. La Regina vui que s'estigui sempre amb mi. Tu no't negaras a donar-me assistència, Regina, no es veritat?

REGINA. — No entenc...

SENYORA ALVING. — Donar-te assistència?

OSVALD. — Sí... quan sigui ora.

SENYORA ALVING. — Osvald, no tens la teva mare per donar-te assistència?

OSVALD. — Tu? (*Somrient*) No, mare: la que jo vui dir tu no me la pots prestar. (*Riu amb pena.*) Tu! Ha...ha! (*La mira amb serietat.*) I a tu't tocaria. (*Impetuosament.*) Perquè no'm dius de tu, Regina? Per què no'm dius Osvald?

REGINA (*baix*). — A la senyora no li deuria agradar.

SENYORA ALVING. — Aviat veuras que pots fer-ho. Vine a asseure al costat nostre, també.

(*La Regina, sense dir una paraula i amb certa indecisió, va a asseure-s a l'altre costat de taula.*)

SENYORA ALVING. — I ara, pobre fill meu, vaig a treure-t de sobre aquell gran pes...

OSVALD. — Tu, mare?

SENYORA ALVING. — Sí, tot allò que tu dius de remordiments i...

OSVALD. — I tu't penses que podras?

SENYORA ALVING. — Sí, ara puc, Osvald. Quan m'has parlat del goig de viure, ho he comprès tot, he vist clar tot quant m'ha passat en la meva vida.

OSVALD (*movent el cap*). — No t'entenc.

SENYORA ALVING. — Avies de coneixer el teu pare quan tot just era lloc-tinent: era el goig de viure personificat.

OSVALD. — Si, ja sé.

SENYORA ALVING. — Un se posava alegre no

més que de veure-l. I quina força exuberant i quina plenitud de vida no tenia!

OSVALD.—I bé...?

SENYORA ALVING.—I aquella criatura tant alegre, perquè era com una criatura allavores, posa-la a viure aquí, en una ciutat petita, que no podia oferir-li cap goig... no més que dissipacions. No tenia cap objecte en la seva vida: el seu carrec oficial i proud. Cap treball per distreure 'l seu esperit: no més que negocis. Cap company capaç de comprendre què es el goig de viure: no més que companys de ganderia i de disbauxa...

OSVALD.—Mare!

SENYORA ALVING.—Va succeir allò que avia de succeir.

OSVALD.—Què vols dir?

SENYORA ALVING.—Tu mateix ho deies aquest vespre quan deies què passaria si 't quedaves a casa.

OSVALD.—Es a dir que creus que'l meu pare...

SENYORA ALVING.—El teu pobre pare no va trobar mai manera de donar expansió ad aquell goig de viure. Jo tampoc vaig saber portar l'alegria a casa seva.

OSVALD.—Tu tampoc?

SENYORA ALVING.—M'avien ficat al cap una pila de devers i obligacions, i vaig estar molt temps creient-los ineludibles. Tot eren devers meus, devers seus... Tinc

por d'aver fet a casa insoportable ad el teu pobre pare, Osvald.

OSVALD. — Per què no m'has escrit mai res de tot això en les teves cartes?

SENYORA ALVING. — De la manera com jo veia les coses, no auria mai gosat parlar-ten a tu, que eres el seu fill.

OSVALD. — Per què?

SENYORA ALVING (*lentament*). — Jo no veia més que això: que'l teu pare era un ome fet malbé abans de neixer tu.

OSVALD (*amb veu sorda*). — Ah... (*S' aixeca i s'acosta a la finestra.*)

SENYORA ALVING. — I després he anat comprenent que la Regina, de dret, era aquí a casa seva... tant a casa seva com el meu propi fill.

OSVALD (*tombant-se vivament*). — La Regina!

REGINA (*aixecant-se, amb veu apagada*). — Jo?

SENYORA ALVING. — Sí. Ara ja sabeu la veritat tots dos.

OSVALD. — La Regina!

REGINA (*parlant-se a sí mateixa*). — Així, la meva mare era una qualsevol.

SENYORA ALVING. — La teva mare tenia moltes bones qualitats, Regina.

REGINA. — Sí, però 'u era, perxò. Oh! Ja me n'avia dubtat; però... Ja veurà, senyora: me permet que me'n vagi ara desseguida?

SENYORA ALVING. — Te'n vols anar, Regina?

REGINA. — Sí, me'n vui anar.

SENYORA ALVING. — Tu mateixa; però...

OSVALD (*acostant-se a la Regina*).— Anar-ten ara? Si aquí ets a casa teva.

REGINA.— *Merci*, senyor Alving... No, ara ja puc dir Oswald. Però no com me pensava que li'u auria pogut dir.

SENYORA ALVING.— Regina, jo no he sigut prou franca amb tu.

REGINA.— No, ja'u pot ben dir. Si jo aguéssabut que l'Oswald estava malalt... I ara que no'i pot aver res serio entre nosaltres dos. No, Déu me'n guard de quedar-me aquí i sacrificar-me a cuidar malalts!

OSVALD.— Ni tractant-se d'un que t'es germà?

REGINA.— No, no puc. Una noia pobra ha d'aprofitar-se mentres es jove, perquè sinó s'exposa a trobar-se qualsevol dia al mig del carrer. I jo també 'l sento 'l goig de viure senyora!

SENYORA ALVING.— Oh, si! Però te'n compte a no perdre-t, Regina.

REGINA.— Oh! Si m'aig de perdre'm perdré. Si l'Oswald s'assembla al seu pare, jo m'assemblaré a la meva mare, ve-li-aquí... Escolti: que'u sab el pastor Manders tot això?

SENYORA ALVING.— El pastor Manders ho sab tot.

REGINA (*posant-se 'l xal*).— Així, corro a agafar el vapor. Amb el senyor Manders es tant facil entendre-s'hi! I 'm sembla que ad els diners tant dret hi tine jo com ell... aquell fusterot.

- SENYORA ALVING. — Es clar. Tens raó.
- REGINA (*mirant-la fixament*). — Vostè bé podia aver-me educat com corresponia a la filla d'un senyor: era 'l que'm corresponia. (*Arronsant les espatlles.*) Però, bah!... Tant es, perxò. (*Mirant de costat amb amargura l'ampolla sense destapar.*) Encara puc beure xampany amb senyors.
- SENYORA ALVING. — Si mai te trobes sense saber on anar, Regina, vine a casa.
- REGINA. — No, moltes gracies, senyora. Ja tinc el pastor Manders que's cuidarà de mi I, si no, ja sé on tinc a casa meva.
- SENYORA ALVING. — On vols dir?
- REGINA. — A l'asil del camarleng Alving.
- SENYORA ALVING. — Regina, ho estic veient, tu camines a la teva perdició.
- REGINA. — Bah!.. *Adieu.* (*Saluda i se'n va per la porta del vestibol.*)
- OSVALD (*mirant per la finestra*). — Se n'ha anat?
- SENYORA ALVING. — Sí.
- OSVALD (*parlant-se a si mateix*). — Pitjor que pitjor.
- SENYORA ALVING (*darrera d'ell i posant-li les mans a les espatlles*). — Osvald, fill meu: t'ha impressionat molt això?
- OSVALD (*girant el cap per mirar-la*). — Això que's refereix al meu pare, vols dir?
- SENYORA ALVING. — Sí, al teu desgraciat pare. Tinc una por que no agi sigut un cop massa fort per tu!

OSVALD. — Per què t'ho penses? Es clar que m'ha sorprès molt; però ben mirat m'es igual.

SENYORA ALVING (*treient les mans de les espatlles de l'Osvald*). — Igual! Que'l teu pare agi sigut tant desgraciat!

OSVALD. — Naturalment, el compadeixo, com compadiria qualsevol altre; però...

SENYORA ALVING. — Com qualsevol altre? El teu propi pare!

OSVALD (*amb impaciència*). — Sí, pare... pare. Jo mai l'he conegut, el meu pare. No'm recordo més sinó que un dia'm va fer vomitar.

SENYORA ALVING. — Es horrorós això que dius! Un fill no l'ha d'estimar sempre, ad el seu pare?

OSVALD. — Quan el fill no té res que agrair ad el seu pare? Quan ni l'ha conegut? Es possible que encara creguis en aquesta superstició, tu, que'i veus tant clar en totes les demés coses?

SENYORA ALVING. — Una superstició, dius?

OSVALD. — Sí: que no'u veus mare? Són d'aquestes idees tant corrents en el món i...

SENYORA ALVING (*fondament commoguda*). — Espectres!

OSVALD (*atravessant l'escena*). — Sí: se'n poden dir espectres.

SENYORA ALVING (*amb força*). — Osvald!... Sent així, tampoc m'estimes a mi!

OSVALD. — A tu't conec, al menos.

SENYORA ALVING.— Si'm coneixes; i res més?

OSVALD.— I sé que m'estimes molt, i ten'aig d'estar agrait. I, després, me pots fer tant servei, ara que estic malalt!

SENYORA ALVING.— Eh que sí, Oswald? Quasi estic per beneir la malaltia que t'ha portat a casa, al costat meu. Perquè comprenc que no ets meu, que t'aig de fer meu encara.

OSVALD (*amb impaciencia*).— Sí, sí, sí, Tot això són frases. Però recorda-t que soc un ome malalt. No estic per cuidar-me dels demés: prou feina tinc amb mi mateix.

SENYORA ALVING (*en veu baixa*).— Seré pacienta i poc exigent...

OSVALD.— I alegre també, mare!

SENYORA ALVING.— Sí, fill meu, tens raó. (*Acostant-s'hi*) He conseguit treure-t de sobre tots els remordiments?

OSVALD.— Sí que tu has conseguit. Però, qui'm podrà treure de sobre l'engunia?

SENYORA ALVING.— L'engunia?

OSVALD (*atravessant l'escena*).— La Regina ho auria conseguit amb una paraula seva.

SENYORA ALVING.— No t'entenc. Què dius d'engunia... i de la Regina?

OSVALD.— És gaire tard de la nit, mare?

SENYORA ALVING.— Ja apunta 'l dia. (*Mira per l'invernacle.*) Ja's veu la claror per sobre les montanyes. I farà bo, Oswald! Aviat podras veure 'l sol!

OSVALD.— Quina alegria! Oh! Encara hi ha

coses que'm poden donar alegria i fer estimar la vida.

SENYORA ALVING.—Ja'u crec!

OSVALD.—Fins no podent treballar...

SENYORA ALVING.—Oh! aviat t'hi podras tornar a posar, a treballar. Ara ja no tens aquells pensaments que't turmentaven.

OSVALD.—No: ha sigut bo que me n'agis deslliurat. I ara si també podia conseguir... (*S'asseu al sofà.*) Parlem una estona, mare?

SENYORA ALVING.—Sí, parlem. (*Acosta una poltrona al sofà i s'asseu al costat d'ell.*)

OSVALD.—I mentrestant el sol sortirà. I tu'u sabras tot. I ja no tindrè més engunia.

SENYORA ALVING.—Que aig de saber?

OSVALD (*sense escoltar-la*).—Mare, no'm deies aquest vespre que no'i avia res al món que'm poguessis negar si jo t'ho demanava?

SENYORA ALVING.—Si que t'ho hé dit.

OSVALD.—I estas en això mateix, èncara?

SENYORA ALVING.—Sí, fill meu. Jo no visc més que per tu en aquest món.

OSVALD.—Sí, sí. Escolta-m. Mare, tu ets forta d'esperit, ja'u sé. Escolta-m amb tranquil·litat, sense interrompre-m...

SENYORA ALVING.—Però, què es això tant terrible?

OSVALD.—No cridis. Sents? M'ho promets? Ens estarem així i parlarem tranquil·lament. M'ho promets, mare?

SENYORA ALVING. — Sí, sí: t'ho prometo; però parla.

OSVALD. — Si. Tens de saber que aquest cansament que tinc... i aquesta impossibilitat de treballar... tot això no es la malaltia mateixa.

SENYORA ALVING. — I la malaltia, doncs?

OSVALD. — La malaltia que he ereditat... (*S'assenyala 'l front amb el dit.*) es aquí dintre.

SENYORA ALVING (*quasi afònica*). — Osvald! No... no!

OSVALD. — No cridis. No 'u puc soportar. Sí, es aquí... esperant l'ocasió. I pot esclatar a qualsevol moment.

SENYORA ALVING. — Això es horrorós!

OSVALD. — No't moguis. Ja veus ont he arribat...

SENYORA ALVING. — No es veritat, Osvald. Es impossible. No pot ser.

OSVALD. — Allà a París vaig tenir un atac, ja. Va passar desseguida. Però quan vaig saber el què era, me va venir aquesta engunia que'm martiritza i 'm mata, i vaig cuitar a venir a casa desseguida.

SENYORA ALVING. — Allavores l'engunia...

OSVALD. — Es una cosa que no's pot dir. Oh! Si no fos més que una simple malaltia mortal... Perquè de por no me'n fa pas la mort... encara que m'agradaria viure com més millor.

SENYORA ALVING. — Sí, sí, Osvald, no has de viure!

OSVALD. — Però quina cosa més horrorosa!
Tornar a ser com una criatura petita,
aver de menester que li donguin menjar,
aver de menester... Oh! No'i ha paraules
per expressar-ho.

SENYORA ALVING. — La criatura té la seva
mare que'l cuida.

OSVALD (*aixecant-se d'un salt*). — No, mai,
Això es el que no vui. No m'hi puc con-
formar, amb l'idea de viure com una cria-
tura... anys, pot-ser.... de tornar-me vell i
posar cabells blancs així. I si tu't mories...
(*S'asseu a la mateixa cadira de la senyora
Alving.*) Perquè això no acaba sempre
amb una mort repentina, diu el metge.
Segons ell, es un estovament del cervell...
o d'alguna altra cosa de la vora. (*Somriu
tristament.*) L'expressió m sembla d'allò
més bonica. Me fa pensar sempre amb
robes de vellut de seda i de color de ci-
rera... una cosa flonja, delicada de tocar.

SENYORA ALVING (*fa un crit*). — Osvald!

OSVALD (*aixecant-se d'un salt i atravesant
l'escena*). — I tu m'has tret la Regina del
costat meu! Si ella fos aquí! Ella sí que
m'auria pogut donar assistència.

SENYORA ALVING (*acostant-se ad ell*). — Què
vols dir, fill meu? Què hi ha al món que
jo no estigui disposada a fer per tu?

OSVALD. — Quan vaig tornar en mi, després
de l'atac, el metge m va dir que si's re-
petia...i estic segur que's repetirà... ja no
hi avia remei.

SENYORA ALVING.—Va tenir cor de dir-te això?

OSVALD.—Jo li vaig obligar. Li vaig dir que tenia de disposar les meves coses... (*Somriu maliciosament.*) I era veritat. (*Se treu una capseta de la butxaca interior de l'americana.*) Veus mare?

SENYORA ALVING.—Què es?

OSVALD.—Morfina.

SENYORA ALVING (*mirant-sel orroritzada*).—Osvald... fill meu!

OSVALD.—He conseguit arregar-ne dotze pindoles.

SENYORA ALVING (*volent agafar la capsa*).—Dóna-m aquesta capsa, Osvald!

OSVALD.—Encara no, mare. (*Se torna a ficar la capsa a la butxaca.*)

SENYORA ALVING.—Jo no podré sobreviure ad aquest cop!

OSVALD.—Prou. Si la Regina fos aquí, jo li diria la meva resolució... i li demanaria la seva assistència. Estic segur que ella no diria que no... ella m'assistiria.

SENYORA ALVING.—Mai!

OSVALD.—Quan m'agués tornat a venir l'atac i ella m'agués vist extès, com una criatura acabada de neixer, impotent, perdut, sense esperança... sense salvació possible...

SENYORA ALVING.—La Regina no'u auria volgut fer mai.

OSVALD.—La Regina'u auria fet. La Regina tenia un cor tant adorablement lleuger! I

aviat s'auria cansat de cuidar un malalt com jo.

SENYORA ALVING. — Així, gràcia a Déu que se n'agi anat.

OSVALD. — Ara tu ets que m'has de socórrer, mare.

SENYORA ALVING (*fent un crit*). — Jo?

OSVALD. — I qui, doncs, si no tu?

SENYORA ALVING. — Jo! La teva mare!

OSVALD. — Per això mateix.

SENYORA ALVING. — Jo que t'he donat la vida!

OSVALD. — No te l'avia pas demanada. I quina vida m'has donat? No la vui. Torna-me-la a pendre.

SENYORA ALVING. — Aussili! Aussili! (*Corre cap al vestibol.*)

OSVALD (*corrent darrera d'ella*). — No'm deixis. Aon vas?

SENYORA ALVING (*en el vestibol*). — A buscar un metge, Osvald. Deixa-m sortir.

OSVALD. — No sortiras ni ningú entrarà. (*Tanca amb clar.*)

SENYORA ALVING (*entrant*). — Osvald! Osvald... fill meu!

OSVALD (*seguint-la*). — Tu tens cor de mare... pots permetre que sofreixi aquesta engegua horrible?

SENYORA ALVING (*després d'un instant de silenci, dominant-se*). — Estic decidida.

OSVALD. — Voldras...?

SENYORA ALVING. — Sí, si es necessari. Però no serà necessari. No, no es possible!

OSVALD. — Tant de bo! I visquem junts tant com poguem. Gracies mare. (*S'asseu a la poltrona que la senyora Alving ha acostat al sofà. Apunta 'l dia. El llum continua encès sobre la taula.*)

SENYORA ALVING (*acostant-se a poc a poc*). — Te sents un xic més calmat, ara?

OSVALD. — Si.

SENYORA ALVING (*inclinada sobre ell*). — No ha sigut més que aprensió teva, no més que una aprensió. T'has impressionat massa. Ara has de descansar força. Aquí a casa, al costat de la teva mare, fill del meu cor! Tot quant desitgis tindras, com quan eres petitet. Ja t'ha passat la crisi. Veus que aviat t'ha passat? Oh! Ja tu sabia jo... I mira, Osvald: no veus quin dia més ermós tindrem? Quin sol més brillant! Ja veuras que bé t'hi trobaras a casa! (*S'acosta a la taula i apaga 'l llum.*)

(*El sol surt. La neu de les montanyes resplendeix als raig de sol.*)

OSVALD (*immobil en la seva poltrona, girant l'esquena al paisatge; de prompte diu*). — Mare, dóna-m el sol.

SENYORA ALVING (*al costat de la taula, mirant-sel esfereida*). — Què dius?

OSVALD (*repeteix amb una veu sorda i atona*). — El sol... El sol...

SENYORA ALVING (*acostant-se ad ell*). — Osvald, què tens?

(*L' Osvald s'enfonsa en la poltrona. Tots*

els seus múscles se relaxen. La cara es sense expressió. Els ulls tenen una mirada vidriosa.)

SENYORA ALVING (*aterroritzada*). — Què es això? (*Cridant.*) Osvald, què tens? (*S'agenolla davant d'ell i el sacceja.*) Osvald! Osvald! Mira-m! Que no'm coneixes?

OSVALD (*amb la mateixa veu atona*). — El sol... El sol...

SENYORA ALVING (*posant-se dreta amb un salt, desesperada, estirant-se els cabells cridant*). — No's pot soportar! (*Baix, com petrificada.*) No's pot soportar!... Mai! (*Subitament.*) Però, on són? (*Escorcolla l'Osvald.*) Aquí. (*Recula alguns passos i exclama.*) No, no, no!... Sí!... No, no! (*Les mans als cabells, s'està a una quantes passos del seu fill i el mira aterroritzada.*)

OSVALD (*sempre immobilitat en la seva poltrona*). — El sol... El sol...

TELÓ

OBRES DE VENDA

EN LA

LLIBRERIA «L'AVENÇ»

DE JACINTO VERDAGUER

	Ptes.
Jesús de Nazareth.	1
Flors del Calvari	3
La Mellor Corona	3
En paper de fil.	6
Corpus Christi.	1'50
En paper de fil.	3
Eucaristiques	5
En paper de fil.	10
Rondalles	3
En paper de fil.	6
Discursos	2
En paper de fil.	4
Al Cel.	2
Viatges	0'50
Excursions	0'50
Flors de Maria.	0'50
Dietari d'un pelegrí a Terra Santa.	0'50
Prosa florida	0'50
Folk-lore.	1
En paper de fil.	2
Cantic dels Cantics, precedit d'Els Jardins de Salomó.	1
En paper de fil.	2
Colom, seguit de Tenerife	1
En paper de fil.	2
Perles del «Llibre d'Amic e d'Amat», den Ramon Lull	1
En paper de fil.	2